

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina VII Broj 50/51 Svibanj/lipanj 2009. Cijena 1 € ISSN 1800-5179

PROSLAVA SV. LEOPOLDA MANDIĆA U PADOVI

Ekumenizam na djelu

Okus koji razotkriva užitke.

www.ledo.hr

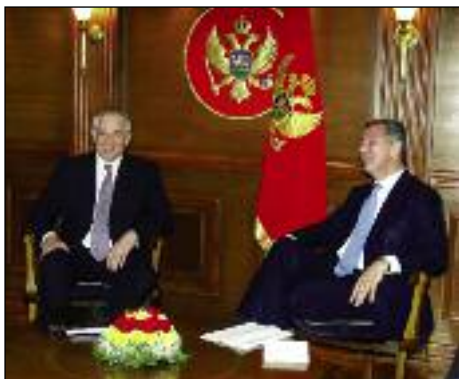
KING
KRALJ UŽITKA

OSMA GODIŠNJA SKUPŠTINA

Priznata i uvažena aktivnost HGDCG

STR. 4

PREMIJER RH U POSJETU
CRNOJ GORI

Potpisan sporazum o zračnom prometu

STR. 8

III. SKUP HRVATA ITALIJE U PADOVI

Bokeljski svetac opet spaja ljude

STR. 18

DAN BOKELJSKE
MORNARICE KOTOR

Ugled starine

STR. 26

ZLATNE STRANICE POVIJESTI VK PRIMORAC

Put do krova Europe

STR. 39

Poštovani čitatelji

Samo nekoliko dana nakon susreta u Podgorici, u trenutku zaključenja ovog broja stigla je dramatična vijest da se Ivo Sanader, hrvatski premijer i predsjednik HDZ-a, povukao iz aktivne politike.

"Moj posao je obavljen, moje političko djelovanje završava", rekao je Sanader. "U životu postoje trenuci za nove početke. Ja sam svoju dionicu odradio, sad je vrijeme za druge", izjavio je Sanader i objasnio kako je 20 godina u politici, 10 godina na čelu HDZ-a te gotovo 6 godina na čelu Vlade.

"Ostvarili smo sve velike stvari, sad je vrijeme za druge", rekao je Sanader. Kao dodatak objašnjenju ostavke rekao je da je HDZ "u jednoj dekadi vodio Tuđman, u drugoj ja, vrijeme je za nekog trećeg". Na novinarsko pitanje ima li njegova ostavka veze s neuspjehom u pregovorima s EU odgovara "ne mogu reći da nema veze". Dodao je i kako je nezadovoljan politikom ucjene Slovenije prema Hrvatskoj te kako uz takvu politiku Europa nema budućnost.

"Bogu hvala, nisam bolestan", spomenuo je Sanader koji je tom izjavom želio preduhitriti moguća nagađanja. No, na novinarsko pitanje hoće li se u budućnosti ponovno baviti politikom, nije isključio takvu mogućnost.

O budućnosti koalicije rekao je da je potpredsjednica Vlade Jadranka Kosor kandidatkinja za premijersku poziciju te da imaju potpise 84 saborskih zastupnika. Nakon ostavke premijer Sanadera teče rok od 30 dana za sastav nove Vlade. Mandat će predsjednik Republike dati osobi koja uživa povjerenje većine zastupnika.

Podnošenjem ostavke predsjednika Vlade Ive Sanadera smatra se da su ostavku podnijeli svi članovi Vlade kojoj je bio na čelu od sredine siječnja 2008., a koju je činila koalicija HDZ-a, HSS-a, HSLS-a i predstavnika nacionalnih manjina.

Naše je prvo reagiranje bilo kako se iskreno nadamo i željeli bismo da je gospodarska situacija u Republici Hrvatskoj manje dramatična od ove vijesti, s obzirom da je u tijeku drugi rebalans proračuna ove godine.

Što se tiče vanjskopolitičke situacije koju je i sam Sanader djelomice istaknuo kao jedan od razloga povlačenja, nadodajemo da smo bili u pravu kad smo već ranije konstatirali kako iza slovenačkih postupaka stoje mnogo jači igrači, sa samo njima znanim namjerama, u svakom slučaju nedobronamjernih prema Hrvatskoj.

Vodstvo HGDCG svakako zahvaljuje premijeru Sanaderu na sve-mu što je učinio za hrvatsku zajednicu u Crnoj Gori, kao i na doprinosu u izgradnji uzornih dobrosusjedskih i prijateljskih odnosa između Hrvatske i Crne Gore.

**Vaša urednica
Tamara Popović**

"Hrvatski glasnik", Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**

Telefon: +382 (0) **32 304 232** Faks: +382 (0) **32 304 233**

E-mail: hgd-kotor@t-com.me <http://www.hgdcg-kotor.org>

Žiro-račun: **510-10418-20**

Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović**
Uređivački odbor: **Tripo Schubert, Marija Mihaliček, Joško Katelan, Dario Musić, Željko Filičić** Lektor: **prof. Ljiljana Markić** Fotografije: **Foto Parteli, R. Milić, S. Kordić**

Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale – Podgorica** Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

*OSMA GODIŠNJA SKUPŠTINA HRVATSKOG GRAĐANSKOG DRUŠTVA
CRNE GORE*

Priznata i uvažena aktivnost HGDCG

Društvo u najvećem dijelu uspelo realizirati plan usvojen na prošlogodišnjoj skupštini. Dr. Ilić istaknuo značaj osnutka Kluba mladih HGDCG te dalje otvaranje vrata prema najbližim susjedima u RH, Dubrovačko - neretvanskoj županiji, Gradu Dubrovniku i Konavlima

Piše:

Tamara POPOVIĆ

UKotoru je 24. lipnja 2009. održana redovna VIII. godišnja Skupština Hrvatskog građanskog društva Crne Gore. Nakon intoniranja himni Crne Gore i Republike Hrvatske, predsjednik HGDCG dr. **Ivan Ilić** otvorio je Skupštinu i predložio članove radnog predsjedništva: predsjednika Podružnice Kotor **Ilka Marovića**, koji je po Statutu predsjedavajući Skupštine, dopredsjednika Podružnice Herceg Novi **Marka Salatića**, predsjednicu Podružnice Podgorica dr. **Svjetlanu Zeković**, predsjednika Podružnice Bar **Dragana Marstjepovića**, predsjednicu Podružnice Tivat **Ljerku Sindik**, tajnika društva **Tripa Schuberta** i sebe.

Na upit predsjedavajućeg Ilka Marovića, delegati su usvojili je dnevni red:

1. Izbor verifikacione komisije

2. Uvodno izlaganje predsjednika društva dr. Ivana Ilića

3. Izvješće o radu i Izvješće Nadzornog odbora o financijskom poslovanju za 2008.

4. Prijedlog plana rada i financijski plan za 2009. sa Izvješćem o realiziranim aktivnostima do Skupštine

5. Prijedlog novih počasnih članova Društva

Za predsjednika Verifikacione komisije izabran je **Mirko Vičević**, a za članove **Danijela Vulović** i **Fani Selventi**. Predsjednik komisije je izvijestio da Skupština može punopravno odlučivati jer joj nazoči 72 delegata, što je prema Statutu HGDCG natpolovična većina. Zapisničar je bila **Vivijan Božović**, a ovjerivači zapsinika **Tvrtko Crepulja** i **Anita Cucca**.

Skupština je usvojila Izvješće o radu i Izvješće Nadzornog odbora, te prijedloge i planove iz točke 4. Prihvaćen je i prijedlog da se za počasne čla-

nove HGDCG izaberu: predsjednik Udruge hrvatskih dragovoljaca domovinskog rata Grada Dubrovnika **Igor Žuvella**, predsjednik Udruge dragovoljaca Hrvatske ratne mornarice **Želimir Čizmić**, admiral Bokeljske mornarice dr.sci. **Miloš Milošević** i ministar kulture, sporta i medija Crne Gore **Branislav Mićunović**.

Predsjednik HGDCG dr. Ivan Ilić u svom je izlaganju govorio je o tome što je društvo uradilo u protekloj i u prvoj polovici tekuće godine, te kakvi su planovi do kraja 2009.

«Dugodišnja aktivna uloga društva, prije svega na afirmaciji hrvatske nacionalne zajednice u Crnoj Gori, vrlo je zapažena i uvažena od mnogih subjekata u obje države do najviših državnih nivoa. Stvorili smo veliku mrežu prijatelja, pojedinaca i institucija. Mnogi nam pomažu moralno i materijalno i bez takve široke baze nemoguće je zamisliti i realizirati sve što se usvaja na

redovnim godišnjim skupštinama», kazao je dr. Ilić i dodao kako je društvo u najvećem dijelu uspjelo realizirati sve što je usvojeno na prošlogodišnjoj skupštini.

On je istaknuo značaj aktivnosti pokrenute prošle godine, a ove dalje razvijene osnivačkom skupštinom Kluba mladih HGD-a u veljači.

«Šteta bi bilo da dugogodišnji uspješan rad društva nema ko nastaviti. Zato je moja poruka mladima, dijelom ste ovdje u sali, da prepoznate značaj ove udruge, da se u što većem broju i aktivnije priključujete ra-

du društva. Imamo brojne projekte koji vas mogu zainteresirati, omogućiti da steknete nove prijatelje, poznanike, kontakte, da putujete i unaprijedite vaše školovanje ili profesiju. Značajna aktivnost društva bila je usmjerena u daljem otvaranju vrata prema najbližim susjedima u RH – Dubrovačko-neretvanskoj županiji, Gradu Dubrovniku i Konavlima. Ranije uspješno odškrinuta vrata još smo više otvorili sebi i drugima koje će doći. Kruna tih aktivnosti u prošloj godini bila je posjeta djece iz Crne Gore vršnjacima

u Dubrovniku, cjelodonevno druženje, brojni kontakti. Tome je nazočio i naš ministar kulture, medija i sporta Branimir Mićunović. Naravno, to je opet bilo omogućeno sinhroniziranom aktivnošću s našim prijateljima u toj regiji. Neki od njih ćemo se, nadam se, zahvaliti proglašivši ih počasnim članovima društva.

Pored već spomenutog ministra Mićunovića, moram pohvaliti i potporu koju nam daje, sada već kontinuirano, Vlada Crne Gore. Dugujemo zahvalnost i lokalnoj samoupravi Kotora i gradonačelnici **Maji Ča-**

tović jer je općina odobrila i financirala nekoliko naših projekata.

Imamo stalne i konkretne kontakte s Veleposlanstvom i Konzulatom RH, na čemu im zahvaljujemo. I dalje smo vrlo uvaženi i ja se, ili neko iz društva, redovito pozivamo sastancima kad u našu zemlju dolaze visoki zvaničnici RH. Tako je bilo i prije dva dana u Podgorici kad je premijer RH **Ivo Sanader** na moj upit obećao, ubuduće, izdašnije financiranje projekata Hrvata u Crnoj Gori, istaknuo je u svom izlaganju dr. Ilić.

Predsjednik društva je pozdravio predstavnike medija, te urednika novoosnovanog Radija Dux **Miroslava Marušića**, kojem je poželio uspješan rad i dobru suradnju sa HGDCG.

Marušić je pozdravio Skupštinu, zahvalio na pozivu i također izrazio nadu u dobru suradnju uredništva tog radija sa HGDCG i redakcijom Hrvatskog glasnika.

Druženje uz koktel na Citaldelli hotela Cattaro, nakon završetka radnog dijela Skupštine, uveličala je svojim izuzetnim nastupom glazbena grupa

«Filip Dević» iz Splita, u suorganizaciji Hrvatske matice iseljenika iz Splita. Voditeljica HMI Split **Branka Bezić Filipović** uručila je poklon tajniku društva Tripu Schubertu i poželjela uspješan rad i u narednom periodu.

Muška klapa «Filip Dević» osnovana je 1962. Prema mišljenju i kritike i javnog mnijenja, njihova interpretativna ostvarenja nalaze se u samom vrhu kvalitetnih vokalnih ostvarenja klapskog pjevanja, u što su se mogli te večeri uvjeriti svi posjetitelji na Citaldelli.

www.hgdcg.org

Nakon sjednice prezentirana je nova web stranica HGDCG. U namjeri da obilje informacija što kvalitetnije prenese svima zainteresiranim za djelovanje i probleme Hrvata Crne Gore društvo je otvorilo novi domen **www. hgdcg.org** Svi zainteresirani moći će:

- da se informiraju o aktualnostima vezanim za HGDCG; pročitaju značajne vijesti iz političkog, društvenog, gospodarskog i kulturnog života Crne Gore i Hrvatske
- zaposle se preko Baze podataka
- pročitaju popis naslova koju mogu naći u knjižnici i čitaonici društva
- imaju uvid u foto galeriju značajnih događaja od osnivanja društva do danas; audio i video fajlove značajnih kulturnih manifestacija, radio i TV emisija
- čitaju Hrvatski glasnik od prvog broja do danas u PDF formatu

Sajt ima mogućnost postavljanja pitanja od strane posjetitelja, a svi zainteresirani moći će da se prijave na mejling listu, te da dobivaju bilten događaja na svoju e-mail adresu.

Osim multimedijalne informiranosti i interaktivnosti, dinamičkog odnosa posjetitelja i vodstva društva, te redakcije Hrvatskog glasnika, pomoći u zapošljavanju i ostalim značajnim informacijama iz svakodnevnog života, namjera je da se u kontinuitetu na ovom sajtu stvori baza podataka koja će biti od velikog značaja ne samo članovima HGDCG već i budućim generacijama.

U tome ćemo uspjeti samo zajedničkim djelovanjem, te molimo sve članove društva da, ukoliko imaju fotografije ili informacije iz bilo kojeg perioda rada HGDCG od osnutka do danas, i nadalje, šalju na e-mail urednik@hgdcg.org ili donesu u glavni ured HGDCG, na Zatvorenom bazenu u Škaljarima, u Kotoru.

**POLITIKA: PREMIJER RH IVO SANADER U
SLUŽBENOM POSJETU CRNOJ GORI**

Potpisan sporazum o zračnom prometu

Hrvatski i crnogorski premijer **Ivo Sanader** i **Milo Đukanović** 22. lipnja 2009. razgovarali su u Podgorici o odnosima dviju zemalja, s naglaskom na gospodarskim temama, a nakon njihova susreta ministar mora, pomorstva i infrastrukture **Božidar Kalmeta** i crnogorski ministar prometa, pomorstva i telekomunikacija **Andrija Lompar** potpisali su Sporazum o zračnom prometu između Crne Gore i Hrvatske.

Hrvatski premijer razgovarao je i s crnogorskim predsjednikom **Filipom Vujanovićem**, predsjednikom parlamenta **Rankom Krivokapićem**, a sastao se i s predstavnicima hrvatske zajedni-

Jedino otvoreno političko pitanje između dviju zemalja, pitanje Prevlake, uskoro treba biti riješeno pred Međunarodnim sudom pravde, kako su se i dogovorili čelni ljudi dviju zemalja

ce u Crnoj Gori.

U izjavi novinarima Sanader je kazao kako je Hrvatska primljena u NATO i pred samim je vratima Europske unije te da će u tim procesima nesebično pomagati Crnu Goru, a i ostale zemlje zapadnog Balkana.

«Ne radimo to samo zbog Hrvatske i tih zemalja, već zbog sigurnosti jugoistočne Europe», kazao je Sanader. Odgovarajući na pitanje novinara on je dodao da Hrvat-

ska još nikome nije dala prijevode dokumenata za pristupanje EU, ali da je njegovo osobno mišljenje «pozitivno u tom pravcu».

Što se tiče gospodarske suradnje, Sanader je obećao punu pomoć hrvatske vlade kako bi hrvatski konzorcij «Konstruktor», koji je nedavno s crnogorskom vladom potpisao ugovor o gradnji autoceste kroz Crnu Goru, ispunio sve uvjete i što prije pristupio izgradnji prve i za

sada jedine crnogorske autoceste.

«Željeli bismo da Konstruktor svoja iskustva koje ima iz Hrvatske primijeni i u Crnoj Gori i uspješno realizira ovaj građevinski pothvat», kazao je hrvatski premijer.

I crnogorski premijer Milo Đukanović izrazio je nadu da će hrvatska vlada pomoći Konstruktoru u osiguravanju potrebnih financijskih jamstava, kako bi što prije započeo radove, a time i realizaciju trenutno najveće investicije u Crnoj Gori.

Đukanović je istaknuo da je u razgovorima s hrvatskim premijerom bilo riječi i o suradnji u području turizma, energetike, brodogradnje i drugim područjima, te da će

oni biti nastavljani i na međuresornoj razini, kao i u susretima koje će hrvatski predsjednik vlade imati s ostalim crnogorskim dužnosnicima.

Jedino otvoreno političko pitanje - status Prevlake bit će uskoro riješeno, kazali su premijeri, jer se približava vrijeme kada će Međunarodni sud o tome donijeti odluku.

«Hrvatska je uputila Sudu svoje mišljenje i svoje stajalište, a Crna Gora će ovih dana to učiniti», kazao je Đukanović i dodao kako će i jedna i druga vlada poštivati odluku Međunarodnog suda.

Na pitanje novinara kako komentira suđenje pred Vi-

šim sudom u Podgorici bivšim pripadnicima JNA koji su zlostavljali Hrvate u logoru Morinj, Sanader je izrazio zadovoljstvo što je do suđenja došlo.

«Svaki zločin se mora procesuirati i svaka žrtva mora dobiti satisfakciju. Vjerujem u sudski sustav Crne Gore da će ovaj proces dovesti do kraja i pravično ga riješiti», kazao je Sanader.

Crnogorski premijer istaknuo je na kraju kako svaki susret hrvatskih i crnogorskih dužnosnika daje novi impuls budućoj suradnji te da će se razgovori nastaviti, a Sanader je dodao kako predstoje razgovori o pitanju obeštećenja za zračnu luku u Dubrovniku, brodu «Ja-

dran» i drugim pitanjima.

«Sam moj raniji dolazak i prisutnost finalnoj utakmici Svjetske lige u vaterpolu, govori koliki značaj pridajemo našoj suradnji i u običnim stvarima, a ne samo u pitanjima od državnog interesa», kazao je Sanader našalivši se da će Hrvatska, koja je utakmicu izgubila, «dobiti» Crnu Goru na svjetskom prvenstvu.

Nakon razgovora dvojice premijera, hrvatski ministar mora, pomorstva i infrastrukture Božidar Kalmeta i crnogorski ministar prometa, pomorstva i telekomunikacija Andrija Lompar potpisali su Sporazum o zračnom prometu između Crne Gore i Hrvatske.

«Ovaj sporazum sadrži sve europske naznake od interesa za dvije zemlje», kazao je Kalmeta, dodajući kako od Zagreba do Podgorice sada postoje tri zračne linije tjedno, a da će ih uskoro biti pet.

«Položaj hrvatske manjine u Crnoj Gori sve je bolji, posebno od proglašenja neovisnosti te države, saopštili su njeni predstavnici tijekom susreta sa premijerom Sanaderom, te ministrima Biškupićem i Kalmetom.

Sastanku su nazočili veleposlanik RH u Crnoj Gori **Petar Turčinović**, konzul RH **Božo Vodopija**, predsjednik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore dr. **Ivan Ilić**, predsjednica podružnice HGDCG Podgorica dr. **Svjetlana Zeković**, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. **Miroslav Marić**, predsjednica Hrvatske građanske inicijative **Marija Vučinović**, njen suradnik **Mato Marović** i zastupnica HGI u crnogorskom parlamentu **Ljerka Dragičević**.

Predsjednica HGI Marija Vučinović je kazala da se veliki pomak u poboljšanju statusa Hrvata u Crnoj Gori osjeća i u tome što već sedam godina ulaze u politički

život, i da već dva mandata ima svog poslanika u crnogorskom parlamentu. Ona je navela da će HGI uskoro dobiti i mjesto pomoćnika ministra za nacionalne manjine. Poslanica Ljerka Dragičević je kazala da je u crnogorskoj Skupštini primljena s velikim uvažavanjem, i da će na najbolji način zastupati interese Hrvata u Crnoj Gori.

Predsjednik HNV dr. Miroslav Marić je istaknuo probleme liječenja Hrvata i drugih građana Crne Gore u hrvatskim zdravstvenim ustanovama i dodao kako počinje rad radio postaja u Boki na hrvatskom jeziku.

Predsjednik HGDCG dr. Ivan Ilić je govorio o problemima upisa na sveučilišta u Hrvatskoj, nedostatku prostora za rad hrvatskih udruga i nedostatnosti financijskih sredstava koje Vlada RH preko MVPEI namjenjuje za projekte hrvatske zajednice u Crnoj Gori.

Premijer Sanader je obećao da će Vlada RH politički i financijski poduprijeti Hrvate u Crnoj Gori kako bi riješili najveći dio svojih problema, prije svega materijalnih i

prostornih, i najavio povećanje iznosa koji se opredjeljuje u te svrhe.

Hrvatski ministar kulture Božo Biškupić zahvalio je Crnoj Gori na poštivanju

manjinskih prava Hrvata.

«Manjine nas spajaju i one su znak demokratičnosti jednoga društva. To isto i mi činimo u Hrvatskoj», kazao je Biškupić.

Zakon za Hrvate izvan Hrvatske

«Hrvatska danas privlači mnoge, pa zašto ne bi i Hrvate u svijetu, ustvrdio je

predsjednik saborskog Odbora RH za Hrvate izvan Hrvatske **Ivan Bagarić**, ocijenivši da svjetsku gospodarsku krizu treba shvatiti kao priliku da se obrazovani Hrvati u inozemstvu privuku u domovinu.

Bagarić je potaknuo, a premijer Ivo Sanader prihvatio zamisao da potpora koju Hrvati u svijetu neprijeporno imaju napokon dobije i zakonski okvir u posebnoj strategiji za Hrvate izvan Hrvatske te u istoimenu zakonu, koji bi do sredine iduće godine trebali proći Vladinu proceduru i doći u saborsku raspravu. Na taj bi se način razradila brojna pitanja hrvatskih iseljenika vezana uz područje gospodarstva, kulture, znanosti i obrazovanja.

«Hrvatska bi trebala biti »servis« svakom građaninu, ne samo radi useljavanja nego i da bi Hr-

vati u svijetu mogli znati što im Hrvatska nudi ili što od njih očekuje», napominje Bagarić i podsjeća kako su Irci, Izraelci, Mađari, Slovenci i drugi razradili zakonske akte o svojem iseljeništvu te da je, primjerice, Irska donijela dokument »Irska i Irci u svijetu« s naglaskom na olakšanje povratka starijih i nemoćnih u domovinu.

Strategijom se predviđa osnivanje ureda za Hrvate izvan Hrvatske kao Vladina operativnog tijela sa zadaćom da koordinira sve aktivnosti te savjeta koji bi dva puta na godinu sazivao premijer. Također, predviđa se da se u svakoj županiji osposobi po jedan službenik za komunikaciju s Hrvatima u svijetu, a predlaže se i osnivanje hrvatskog iseljeničkog muzeja. Za 8. srpnja najavljena je tematska sjednica »Hrvati izvan Hrvatske, bogatstvo i obveza«, u nazočnosti predstavnika državnih ustanova, udruga, Crkve i drugih.

Piše:
Željko Filičić

Bez krivnje kriv

Kao što znamo, svaki je čovjek jedinstvena i neponovljiva osobnost, mistična u sebi i po sebi, zbroj svih iskustava i utjecaja koji ga ispisuju iznutra i formiraju prema vani.

Isto tako, jedinstvene i neponovljive u svojem jastvu, živeći intenzivno svoju osobnost, jesu i oblikovane, organizirane zajednice. Najizraženija i najsudbonosnije organizirana zajednica po čovjekovu modernu egzistenciju jest nacija. Unutar nje svaki pojedinac iskazuje i ostvaruje mnoge svoje osobine, kako pozitivne tako i negativne. Iskazuje svoje želje, htijenja, ambicije, oblikuje svoj optimizam, ali unutar nje živi i svoje strahove, proživljava svoje poraze, bori se sa svojim pesimizmom. Preko nacionalne zajednice delegira okolini svoja nadanja, iščekivanja, ali i skriva svoje slabosti, strahove, ispovijeda svoje deficite. Dakle živi svoju neponovljivost zajedno s neponovljivošću nacionalne zajednice.

U njoj se identificira s uspjesima svakoga pojedinca koji iz nje potječe i u njoj te za nju djeluje, kao što se i frustrira svojim, ali i tuđim neuspjesima unutar iste zajednice. **Zato kažemo da je nacija istovremeno zajednica sjećanja, zajednica življenja ali i zajednica voljnosti za budućnost.** U svakom slučaju ona je skup posebnih vrijednosti i moralnih načela koje se dijele u interaktivnosti s ostalim etničkim formativnim skupinama određene sredine, dijeleći konsenzualno izgrađene etičke vrijednosti prvenstveno sa susjedima i dakako šire s ostatkom svijeta u koncentričnim krugovima, dakle okolinom uopće.

Zbog nesklonih geopolitičkih i geokulturnih aspekata, naravno i nesklonih gospodarskih kretanja, događa se da pojedini dijelovi neke nacije ostanu izvan svoje matice (Bokeljski, Srijemski, Bački Hrvati), također se događa da seobama, s raznih razloga, ponesu u novi društveno politički ambijent, svoje vrijednosti, načela, svoje breme sjećanja (Gradišćanski i Moliški Hr-

vati).

Tako se unutar novoga kulturno-političkog okvira formiraju posebni entiteti, često zbunjeni i kontradiktorni u sebi, nejasni okolini ali i matičnoj zemlji. U toj zatečenosti svjedočimo snažnoj drami koja se očituje na pojedinačnoj, intimnoj razini, ali i na razini manjih skupina poput obitelji ili pak cijele zajednice.

Nebrojeno je mnogo, tragično odživljenih i nikada ispunjenih životnih sudbina, vezanih ne svojom voljom, još manje krivnjom uz navedene okolnosti. Za sve njih je zajednička presuda: **BEZ KRIVNJE KRIV !!! Pri tom je nebitno je li taj sud, koji određuje njihov usud, posljedak predrasuda "nove" domovine ili pak prijezira matične zemlje. U stvari je svejedno, jer oboje svoje ishodište crpe iz neznanja i zlovolje spram svakoga koji im nije identičan, spram svakoga imalo drugačijega.** Dakle animozitet spram "bijeke vrane" za koju je određeno jedino da bude rastrgana čim se usudi uzletiti. Eh kad bi to znali naši ljubitelji ISTOSTI, JEDNOVR-SNOSTI, proroci lažnoga zajedništva i lažnoga jedinstva, a svako je takvo, ako se precizno ne definiraju i ne usuglase temeljne polaznosti koje ne smiju zatirati neponovljivu osobnost svakoga pojedinca i svake skupine, o kojoj god se veličini radilo. Pripadnik tog i takvog novostvorenog entiteta koji nastoji kreativno premostiti šizofreniju "novoga" postojanja, uvijek je sumnjiv kod jednih i drugih, uvijek težak sebi i drugima i naravno, zahvalna moneta za potkusurivanje. **Htjeli priznati ili ne, tu je i vječna razapetost između dviju lojalnosti te potrebe da se živi i preživi s jedne, te da se ne izgubi identitet i uspomena na podrijetlo, s druge strane.**

Istodobno, ne bez konflikta u sebi i s okolinom, isprepliću se razlozi za ponos i odgovornost prema budućim pokoljenjima te kolektivna neuroza pripadnika tako istrgnutih, ponekad

zanemarenih ili pak izoliranih skupina. Ta njihova socijalna neuroza iskazuje se na mnogo načina. Često, prečesto se klatno osjećaja njiše iz ekstrema u ekstrem, od samonegacije (Židovi Aškenazi to inkriminiraju teškom kvalifikacijom *selbsthasse* – samomržnja), pa do iritantnoga i opasnog, nerealnog i nepotrebnog prenamaganja sebe, unutar većinske zajednice. Prvi ekstrem vodi u asimilaciju, utapanje u bezličnu masu “nove” sredine i “novih” sustava vrijednosti (primjer za to imamo kod tzv. Bunjevaca kao tzv. novonacije), a drugi vodi u konflikt koji rezultira izgonom ili samoizgonom (neintegrirani Srbi u Hrvatskoj). Ponekad se čak ne radi o vrijednostima, barem ne pravim vrijednostima, već autodestrukciji koju je većina uspjela nametnuti manjini kao poželjan obrazac ponašanja (opet primjer tzv. novonacije Bunjevaca), a ponekad destrukciji u odnosu na podrijetlo ili matičnu zemlju manjinaca (ovaj put primjer Hrvata Bunjevaca). Još uvijek čutimo bolan i svjež primjer kad su pripadnici hrvatskih zajednica u Crnoj Gori i Srbiji dokazivali svoju “odanost” tim iščašenim “vrijednostima” te nastojali dodatno manifestirati “selbsthasse” i prijezir spram podrijetla, ukorijenjenih vrednota ili čak opstojnosti svoga iskona. Bezbroj je izjava, istupa, (ne)djela čak i fotografija, kojima su se tada hvalili, a danas bi (valjda) najradije to izbrisali iz svoje ili pak kolektivne memorije. Problem je međutim u tome da se sjećanja kao ni savjest ne brišu gumicom. Istom, opće prihvaćene vrednote i istinske moralne vrijednosti ne kupuju se arogancijom, galamom, lupanjem u “junački modra” prsa. Takva sjećanja se ne brišu a vrijednosti ne žive, mehaničkim usvajanjem i gomilanjem naslova (titula), položaja, dužnosti, koje “daju” pravo da se riga vatra i sipa otrov oko sebe. Zbog svega navedenog, izuzetno je bitno za što i za koji se model moći opredjeljuju pojedinac ili nacija, tj. nacionalne zajednice izvan matice. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore (HGDCG), njihovo čelništvo, njihovo članstvo i ljudi oko njega, koje su uspjeli animirati i okupiti (a to je impozantan broj), opredijelili su se za ANTROPOLOŠKU MOĆ s naslova kulture, dakle za interakciju među ljudima i etničkim grupama.

Iz te činjenice ili upravo zbog nje, Hrvati Crne Gore su ponosni dionici povijesne hrvatske nacije, ali su istodobno i dionici moderne crnogorske nacije. U modernim društvima 21. stoljeća teško je izbjeći dualitete. U stvari to je uvijek bilo teško, ali sada pogo-

tovo, jer ne postoji “ili-ili” čistoća, već je – hvala Bogu Višnjemu – uvijek “i-i” prožimanje.

Dakle, unatoč svojoj malobrojnosti ili kako im neskloni “tepaju” da su obična statistička pogreška, oni su neizostavni element CRNOGORSKE DRŽAVOTVORNOSTI, DAPAČE, MOĆNI ČIMBENIK TE POLITIČKE NACIJE U NASTAJANJU. Pokazuju to svojim doprinosom u športu, kulturi, znanosti, na radnom mjestu, dijeleći sudbinu, snoseći posljedice, negativne i pozitivne. Najbolji primjer jest izniman doprinos Hrvata uspjesima nacionalne vaterpolske vrste i kotorskoga “Primorca”. Bez Hrvata, taj danas crnogorski nacionalni šport broj jedan, zasigurno ne bi bio tako uspješan. Sudjelujući tako u oblikovanju novoga crnogorskog društvenog, političkog, športskog i kulturnog identiteta i nacionalnog senzibiliteta, oni su istodobno i povijesna, autohtona nacija (nacionalna zajednica) s dugovijekim ogromnim fondom sjećanja, vlasnici i baštinici iznimne i jedinstvene tradicije, nerazmjerno velike spram biološke (malo)brojnosti. A ta baština i tradicija su istodobno bitne i važne i za matičnu zemlju Hrvatsku i za domovinu Crnu Goru. Odlučujući se za model antropološke moći, na obrazac djelovanja kroz kulturu, horizontalno i vertikalno, HGDCG se odlučio za integraciju, a ne asimilaciju, za suživot, a ne konfrontaciju, kako unutar novonastajućega bića moderne crnogorske nacije, tako i spram susjedne zemlje, njima matične i svete, kao ishodišta postojanja i jamstva trajanja. Dakle protiv neprilagođenosti i protiv *selbsthasse* (asimilacije). Dakle za SKLAD i prožimanje usuprot lažnom i prečesto ratobornom monolitu, kao i usuprot lji-gavoj snishodljivosti i samonegaciji.

Taj sociokulturni model antropološke moći polučio je do sada mnogo pozitivnih učinaka koji su se više puta spominjali kroz javna glasila u Crnoj Gori, Hrvatskoj ali i šire, izazivajući pozornost sve do Bruxellesa i Vatikana. Situacija je danas u mnogomu opuštenija nego prije, što je nedvojbeno posljedica ovakvoga djelovanja HGDCG i njegova čelništva. Na prizemne optužbe, na napadaje ispod pojasa odgovarali su još boljim, još uspješnijim, još zapaženijim akcijama, dokazujući time da ovakvim pristupom, jedina nacionalna zajednica izvan matice, može ne samo opstati, nego i vrlo kreativno doprinijeti proširenju utjecaja matice (kulturološki) i uspostavi te formiranju moderne političke nacije svoje domovine.

U sljedećem broju: Kvadratura kruga

Važnost spomena

Uvodu Dana državnosti Republike Hrvatske, predsjednici države, Hrvatskog sabora i Vlade - **Stjepan Mesić, Luka Bebić i Ivo Sanader** s izaslanstvima, položili su vijence i zapalili svijeće kod spomenika Glas hrvatske žrtve - Zid boli i kod središnjeg križa u Aleji poginulih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata na zagrebačkom groblju Mirogoju. Stjepan Mesić položio je vijenac i na grobnicu Narodnih heroja.

Predsjednici Hrvatskog sabora i Vlade sa saborskim izaslanstvom, ministrima i predstavnicima udruga proisteklih iz Domovinskog rata te izaslanstvo predsjednika Republike zapalili su svijeće i položili vijence i na grob prvog hrvatskog predsjednika dr. **Franje Tuđmana**. Izaslanstva predsjednika Republike, Hrvatskog sabora i Vlade zapalila su svijeće i položila vijence i na zajedničku

Danom državnosti se obilježava povijesna odluka Hrvatskog sabora od 25. lipnja 1991. o pokretanju postupka razdruživanja od ostalih jugoslavenskih republika

grobnicu za neidentificirane žrtve iz Domovinskog rata na Krematoriju.

Bozanićeva zahvala braniteljima

Misu za domovinu za sve poginule hrvatske branitelje i žrtve Domovinskog rata u crkvi sv. Marka na Gornjem gradu u Zagrebu predvodio je zagrebački nadbiskup kardinal **Josip Bozanić**.

Zagrebački nadbiskup u pro-

povijedi je istaknuo da danas u našoj domovini Hrvatskoj zahvaljujemo Bogu za našu državu i s posebnom zahvalnošću obratio se hrvatskim braniteljima koji, rekao je, katkad glasno, a katkad samozatajno i tiho, pokušavaju upozoriti na važnost spomena i na opasnost od zaborava.

Na misi u crkvi sv. Marka, uz mnogobrojne vjernike, bili su Luka Bebić, Ivo Sanader, potpredsjednici Vlade i Sabora, članovi Vlade, zagrebački gradonačelnik **Milan Bandić**,

predstavници Hrvatske vojske te dragovoljci i branitelji. U misnom slavlju, uz desetak svećenika, sudjelovao je i apostolski nuncij u RH **Mario Roberto Cassari**.

Poziv na zajedništvo

Na svečanoj sjednici Vlade u povodu Dana državnosti, na kojoj su bili i predsjednici Republike i Hrvatskoga sabora, premijer Ivo Sanader istaknuo je kako Hrvatska danas slavi punoljetnost svoje samostalno-

sti i kako je u tom vremenu iskazala i potvrdila sposobnost za prilagodbe i spremnost da u promjenjivim okolnostima ostvaruje svoje ciljeve i osigura najbolje za svoje građane.

Osamnaest godina nezavisnosti nemjerljivo je veliko postignuće, rekao je Sanader i naglasio da će Hrvatska biti članica EU-a. Ponovio je da to članstvo neće kupiti teritorijem te je pozvao prijatelje u Sloveniji da se vrate u realne političke okvire. Posebno je zahvalio hrvatskim braniteljima iz Domo-

vinskog rata te hrvatskom državnom vodstvu iz tog vremena i prvom predsjedniku Franji Tuđmanu.

Čestitajući Dan državnosti, predsjednik Stjepan Mesić naglasio je također kako je u današnjim okolnostima nužno zajedništvo i konsenzus i vlasti i oporbe kako bi se ostvarili strateški ciljevi.

Kada su strateški interesi i ciljevi u pitanju, moramo se držati za isti štap, rekao je predsjednik te naglasio kako je jedan od ciljeva ulazak u EU.

Svečano postrojavanje pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske i Ministarstva unutarnjih poslova RH održano je na zagrebačkom Trgu bana Josipa Jelačića. Prigodnim govorima nazočnima su se obratili predsjednici Republike, Hrvatskog sabora i Vlade. Središnja proslava održana je u Vukovaru. Središtem grada prošle su svečane povorke.

Predsjednici Stjepan Mesić, Luka Bebić i Ivo Sanader položili su vijence i zapalili svijeće podno spomen-obilježja na Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata u Vukovaru i mjestu masovne grobnice na Ovčari iz koje su 1995. ekshumirani posmrtni ostaci 200 osoba ubijenih na tom mjestu 20. studenog 1991.

Svečanosti u Crnoj Gori

U povodu Dana državnosti Republike Hrvatske, veleposlanik RH u Crnoj Gori dr. **Petar Turčinović** organizirao je svečani prijam u Plavom dvoru na Cetinju 23. lipnja, dok je konzul RH Božo Vodopija prijam organizirao 19. lipnja u Kotoru, na terasi Citadella hotela Cattaro.

Na Cetinju je u okviru obilježavanja Dana državnosti RH otvorena izložba crnogorsko-hrvatskog umjetnika **Mija Adžića** i predstavljeni varaždinska županija i grad Varaždin.

- Možemo konstatirati već treću godinu za redom kako su odnosi između Hrvatske i Crne Gore sve bolji i bolji. Mogu da kažem da su danas ti odnosi primjer u regionu. Imamo dobru ekonomsku saradnju i ona će i dalje biti u porastu čak i ako ne računamo buduću gradnju auto puta Bar - Boljare, rekao je Turčinović. Nazočnima su se obratili i gradonačelnik prijestonice **Milovan Janković** i **Davor Bobić**, predstavnik grada Varaždina.

«Izložba «40 godina umjetničkog rada Mija Adžića» daje dostojan doprinos unaprijeđenju kulturnih i dobrosusjedskih veza Hrvatske i Crne Gore, rekao je **Sreten Perović**, akademik. Time ovaj crnogorski i hrvatski umjetnik ponosno pruža naručje svojih plodova zavičajnom Cetinju.

Prijamu u Plavom dvoru nazočili su predsjednik Skupštine Crne Gore **Ranko Krivokapić**, predstavnici Vlade Crne Gore, predstavnici hrvatske zajednice u Crnoj Gori - Hrvatskog građanskog društva Crne Go-

re, HNV, HGI, predstavnici veleposlanstava u Crnoj Gori, čelnici lokalne uprave prijestonice, predstavnici Matice crnogorske i Hrvatske, članovi društva Ivan Mažuranić, mitropolit CPC Mihailo, izaslanici barske nadbiskupije i kotorske biskupije kao i mnogi drugi predstavnici kulturnog javnog života Crne Gore i Hrvatske.

Svečanoj proslavi Dana državnosti u organizaciji Generalnog konzulata RH u Kotoru su nazočili brojni predstavnici kulturnog, gospodarskog i političkog života Kotora i Boke kotorske predvođeni kotorskom gradonačelnicom **Marijom Čatović**. U obraćanju okupljenima hrvatski veleposlanik u Crnoj Gori Petar Turčinović je najavio skori dolazak premijera Sanadera Podgorici, a generalni konzul RH u Kotoru Božo Vodopija je ukazao na sve bolju suradnju posljednjih godina na relaciji Hrvatska - Crna Gora. Dubrovačko - neretvanski župan **Nikola Dobroslavić** također je nazočio svečanosti, a u prigodnom programu osim lokalne kotorske klope nastupila je i Folklorna skupina KUD Čilipi izvođenjem Linda.

Biskup kotorski mons. Ilija Janjić prethodno je u katedrali sv. Tripuna predvodio Svetu misu za domovinu.

PROSLAVLJEN DAN NEZAVISNOSTI CRNE GORE

Treća obljetnica

Crna Gora obilježila je 21. svibnja treću obljetnicu neovisnosti, kao podsjećanje na 21. svibanj 2006. godine, kada su građani na referendumu većinski odlučili da izađu iz državne zajednice sa Srbijom i proglasili samostalnost.

Crnogorski premijer Milo Đukanović otkrio je na Cetinju spomenik posvećen devedesetogodišnjici "Božićnog ustanka" protiv ujedinjenja Crne Gore sa Srbijom, poslije Podgoričke skupštine 1918. godine.

"Obelisk Božićnom ustanku,

nakon gotovo jednog vijeka, potvrđuje smisao žrtve tih naših hrabrih slobodara za ideju crnogorske nezavisnosti, koju ni njegov porazni ishod nije mogao zatrijeti, ni zatamniti", rekao je Đukanović.

On je dodao kako je "ovo prvi spomenik posljednjem pokušaju Crnogoraca, kobne 1918. i 1919. godine, da oružjem odbrane ono što su smatrali smislom svog postojanja: svoju državu Crnu Goru, njen ugled i njeno pravo da bude ravnopravna sa saveznicima iz pobjedničke alijanse u Prvom

svjetskom ratu, koji je promijenio geografsku kartu Evrope i odnose u tadašnjem svijetu".

"Slava kojom su se ovjenčali zauvijek je utkana u srž nacionalnog i državotvornog bića Crne Gore", rekao je crnogorski premijer.

Prema njegovim riječima, bezbjednosno, politički i makroekonomski stabilna, multietnička Crna Gora bila je i od strane međunarodne zajednice prepoznata kao odgovoran i inicijativan subjekt suradnje, a time i važan faktor stabilnosti u regionu.

*III. SKUP HRVATA ITALIJE I PROSLAVA SV.
LEOPOLDA MANDIĆA U PADOVI*

Bokeljski svetac opet spaja ljude

Na poziv Hrvatske zajednice u Venetu, Hrvatske matice iseljenika Pula i HMI Dubrovnik, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore uveličalo je proslavu organiziranjem programa „Na kotorskoj pjaceti“ u kojem su sudjelovale Bisernice Boke i Kotorska vlastela

Piše:
Tamara POPOVIĆ

Hrvatska zajednica u Venetu, uz pokroviteljstvo Veleposlanstva Republike Hrvatske u Talijanskoj Republici, Franjevac kapucina u Padovi te u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika i Savezom hrvatskih zajednica u Italiji, organizirala je 10. svibnja 2009. sada već tradicionalni III. susret Hrvata u Italiji uoči blagdana sv. **Leopolda Bogdana Mandića**.

U Susrete su se, zahvaljujući suradnji tajnika Hrvatskog građanskog društva Crne Gore **Tripa Schuberta** sa voditeljicom HMI-podružnica Pula **Anom Bedrinom** i predsjednicom Hrvatske zajednice u Venetu **Dubravkom Čolak**, te voditeljicom podružnice HMI Dubrovnik **Majom Mozarom**, ove godine prvi puta uključili Bokelji, kao poveznica rodnog kraja velikog sveca i njegove nove domovine, Italije. U Padovu su pod vodstvom svećenika iz Dobrote don **Anta Dragobratovića** doputovali i hodočasnici iz Crne Gore. Uz brojne predstavnike hrvatskih zajednica iz Italije, svečanom cjelodnevnom programu nazočili su i gosti iz hrvatskih društava u Sloveniji, Zagreba, Pule, Rijeke i Dubrovnika.

Glazbeno-scenski prikaz „Na kotorskoj pjaceti“ voditeljice **Vlaste Mandić** prikazan u svetištu sv. Leopolda Mandića, u kojem je kroz svojvrstan performans prikazana prošlost Boke, bogato kulturno nasljeđe posebnice Kotora i Herceg Novog, uz raspjevane Bisernice Boke, dobio je buran pljesak uz odobravanje što su se članovi grupe potrudili da dio programa govore na talijanskom jeziku.

Susret je započeo skupom na kojemu su sudjelovali predsjednici udruga koje okupljaju Hrvate u Talijanskoj Republici iz Molisea, Trsta, Udina, Padove, Milana i Rima, koji su na radnoj sjednici koja je prethodila skupu za predsjednika Saveza hrvatskih zajednica u Italiji izabrali predsjednika Hrvatske zajednice u Trstu **Damira Murkovića**.

Nakon njegove pozdravne riječi, nazočne je pozdravila inicijatorica i organizatorica ovog skupa, predsjednica Hrvatske zajednice u Venetu **Dubravka Čolak**: veleposlanika RH **Tomislava Vidoševića** i konzula iz Trsta **Nevena Marčića**, veleposlanika Crne Gore pri Svetoj Stolici **Antuna Sbutegu**, potpredsjednika Općine Kotor **Fila Biskupovića**, predsjednicu Upravnog odbora Hrvatske matice iseljenika **Zdenku Babić-Petričević**.

Gospođa Čolak se zahvalila voditeljicama podružnica HMI Pula, Dubrovnik i Rijeka Ani Bedrini, Maji Mozari i Vanji Pavlovec, tajniku HGDCG Tripu Schubertu, predsjedniku Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809. iz Zagreba **Josipu Gjuroviću**, koji su programima uveličali ovu proslavu.

Veleposlanik RH u Italiji Tomislav Vidošević je poseban pozdrav uputio „prijateljima iz susjedne Crne Gore“.

„Ovo je ekumenizam na djelu. Sv. Leopold nas i u ovom slučaju spaja“, ocijenio je Vidošević.

Veleposlanik Antun Sbutega uzvratilo je riječima da mu je „posebna čast i zadovoljstvo što zvanična Crna Gora prvi puta sudjeluje na ovakvom skupu“.

„Sv. Leopold je internacionalni svetac koji nas ujedinjuje“, ocijenio je Sbutega.

U ime gradonačelnice Kotora **Marije Čatović** skup je pozdravio potpredsjednik općine Filo Biskupović.

„Lik i djelo sv. Leopolda na jedinstven način povezuju Boku i vaš prelijepi grad. On je kao graditelj mostova ljubavi i prijateljstva među narodima postao preteča i uzor svim građanima ujedinjene Europe“, kazao je Biskupović.

Na predstavljanju izložbe „Iz prošlosti Bokeljske mornarice“, postavljene u atriju Samostana, govorili su Josip Gjurović, predsjednik Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice

809. iz Zagreba, **Nikola Albaneže** iz Akademije Cravatice i **Željko Brguljan**, autori izložbe. U postavi je sudjelovao **Igor Gustini**, akademski slikar i član Hrvatske zajednice u Venetu.

„Izložbom smo htjeli posjetiteljima približiti Boku iz vremena u kojem je živio i djelovao otac Leopold Mandić. U duhu velike obljetnice dvanaest stoljeća od prijenosa moći sv. Tripuna u Kotor i prvog spomena Bokeljske mornarice, poseban je naglasak na portretima admirala. Među njima osobito ističemo skupne portrete članova mornarice i onaj oca Leopolda sa svojom obitelji“, kazao je Brguljan.

U kulturno-umjetničkom programu nastupili su učenici Hrvatske dopunske škole iz Udina s odlomkom iz predstave „Vlak u snijegu“ Mate Lovraka te zbor „Torretto“ Glazbene škole „A. J. Matić“ iz Rijeke, a sve pod ravnanjem učiteljice **Ljiljane Mastnak**.

Svečanu hrvatsku misu predvodio je vlč. **Robert Šreter** iz zagrebačke župe Uznesenja Blažene Djevice Marije iz Stenjeveca, koju je svojim pjevanjem uveličao župni zbor pod ravnanjem **Franciske Kriznjak**. Riječi dobrodošlice izrekli su domaćin Samostana kapucina u Padovi, otac **Flaviano Gusella** i delegat padovanskog biskupa **Antonia Matiazze**, don **Elia Ferro**. U misi je sudjelovao bokeljski svećenik don Ante Dragobratović.

Počeci organiziranja

Glavni tajnik Saveza Hrvatskih zajednica u Italiji, dipl. politolog **Luka Krilić**, čija obitelj potječe iz Perasta od obitelji Šestokrilić, nazočio je skupu sa suprugom **Danijelom** i sinovima **Ivanom**, **Mihaelom** i **Matijom**. Iako su djeca tražila stalnu pozornost, uspio je da se za Hrvatski glasnik prisjeti kako je počelo organiziranje Hrvata u Italiji.

- Nakon početka rata odmah smo u Rimu osnovali Comitato ProCroazia, neprofitabilnu udrugu koja je najviše bila angažirana oko prikupljanja humanitarne pomoći i lobiranja preko talijanskih medija i političara. Zahvaljujući talijanskim prijateljima koji su se ućlanili u naš Comitato učinili smo važne stari.

Ja sam u ono vrijeme bio zadužen za prikupljanje humanitarne pomoći.

Nakon toga uvidjeli smo potrebu za novom vrstom udruge koja bi radila ne samo za humanitarnu pomoć nego i za druga socijalna pitanja, jer su izbjeglice počele dosta intenzivno dolaziti i u Rim. Tako smo 1993. osnovali Hrvatsko-talijansku udrugu, koja je poslije samo godinu dana dobila talijansko priznanje Onlus-a (organizzazione non lucrativa di utilità sociale).

Prvi je predsjednik bio **Mirko Šikić** (1993-1994) nakon toga gospođa **Vera Jazvić** 1994-1996, a potom ja, od 1997 do 2006. Od te go-

dine do danas je uzela vodstvo gdja. **Desa Blasllov Dujela**.

U međuvremenu smo radili i na tome da se formira jedna krovna hrvatska ustanova u Italiji koja bi nas mogla predstaviti pred talijanskim institucijama, tako da smo 2001. zahvaljujući trudu i radu tršćanske, rimske, milanske i moliške zajednice, osnovali Savez hrvatskih zajednica u Italiji, a ja sam bio imenovan predsjednikom. Odluka je bila da svake godine na rotaciji bude predsjednik neko drugi. Od 2007. sam Glavni tajnik Saveza i potpredsjednik Hrvatsko-rimske udruge. U udruzi i Savezu djelujem kao i svi volonterski, ispričao nam je Krilić.

Svetac pomirenja

Za vrijeme komunističke imperije, u doba jednogumlja i bezbožništva, vlasti su dozvolile da se uz sve potrebne vjerske obrede i crkvene ceremonije moći sv. Leopolda Mandića (dio kosti iz desne ruke, kojom je dijelio oproštenje grijeha) iz Italije prenesu u njegov rodni grad Herceg Novi za kojim je cijelog života, boraveći u tuđini, žudio.

Izjavljivao je: „ Moje je srce s onu stranu mora“.

Međutim, ni najobičnija spomen – ploča na kuću u kojoj se rodio ovaj svetitelj nije još postavljena, i pored toga što je volio sve ljude na zemlji, a pogotovu sve kršćane.

Leopold Bogdan Mandić se rodio 12. svibnja 1866. u Herceg Novom i bio je jedanaesto djetete od dvanaestoro koliko su imali njegovi rodi-

Izložba

telji koji su inače bili dobrostojeći ljudi. Uvijek je bio slabašnog zdravlja i krhko dijete, tako da su ga roditelji jedva nakon mjesec dana mogli krstiti i tom prilikom su mu nadjenuli ime Bogdan tj. od Boga dan (darovan). I zaista, kako reče apostol Pavle: “Što je slabo pred svijetom, izabra Bog, da posrami jako!” (1 Kor 1, 27), pa je dječak odrastao kao Bogu drago dijete i od

Sveta misa

rane je mladosti živio isključivo po Njegovim svetim uredbama.

S obzirom na to da je tada u njegovom rodnom mjestu kapucinski samostan pripadao Venecijskoj provinciji, Bogdan je pošao u sjemenište, u Udi-

ne, obukao redovničko odijelo u Basanu i dobio ime fra Leopold. Nakon završenih studija 1890. godine izrazio je želju da se vrati u Boku i da radi na jedinstvu Istočne i Zapadne Crkve, ali mu ta želja nije mogla biti ispunjena i dodijeljena mu

je druga služba u Zadru, Rijeci i Kopru, a kasnije u Padovi, u kapucinskom samostanu franjevac, gdje je i umro 1942. godine.

Postupak za proglašenje blaženim započeo je već 1946. godine. Tijelo mu je neraspadnu-

Kotorska vlastela i Bisernice Boke sa Anom Bedrinom

Krilići

to preneseno s gradskog groblja u kapelicu do crkve, u kojoj je trajno ispovijedao. Blaženim ga je proglasio 1976. papa Pavao VI, a svetim, papa Ivan Pavao II, 1983. godine.

Dok je bio u Padovi, gdje mu je bila povjerenja služba ispovjednika, punih je 40 godina ispovijedao sate i sate svakog dana mnoge ljude, i one male sa ulice i ugledne građane, radnike i industrijalce, studente i profesore, intelektualce i vojne starješine, svećenike i biskupe. Učinio je zavjet da će svakog pokornika primiti kao "kršćanskog brata s Istoka". Iz rodne Boke je ponio ranu podijeljenosti kršćana na katolike i pravoslavce i sav se žrtvovao da bi se ta rana zaliječila.

Njegova popularnost u svijetu je tako velika da se na svim kontinentima grade crkve ili kapele njemu u čast. U Herceg Novom je još čekamo.

Padova -susretište svjetova

Padova je prepuna kulturno-povijesnih spomenika koje je nemoguće obići u jednom danu.

Na pola puta od Svetišta sv. Leopolda prema bazilici sv. Antuna, koje svakako ne smijete propustiti vidjeti, nalazi se najveći europski trg, Prato della Valle. Površina mu je 88.620 m², a samo površina otoka Memmia u središtu trga iznosi oko 20.000 m². Trg postoji još iz rimskih vremena, a na njemu je bilo veličanstveno rimsko kazalište Zairo. Uređen je elipsoidnim središtem oko kojeg je napravljen vodeni krug omeđen sa 78 kipova znamenitih Padovanaca, uključujući mitskog Antenora, ali i Petrarca, Galilea, četiri pape i samog Memma – 40 kipova s vanjske, a 38 s unutarnje strane

**Organizatorica
Dubravka Čolak**

vodenog kruga. Trg je danas mjesto okupljanja brojnih padovanskih studenata, ljetnih festivala... Na njemu se, kao i na svim padovanskim trgovima, organizira velika tržnica, s robom sumnjive kvalitete.

Uz Prato della Valle uzdiže se ogromna bazilika sv. Justine, po veličini deveta crkva na svijetu, sa 14 kapela, sedam kupola i zvonikom visokim 82 metra u kojem je 7 velikih zvona.

Padova je grad studenata, grad znanosti, umjetnosti i kulture, grad tisućljetne bogate i burne povijesti, a danas gospodarski, financijski i prometni centar najprostranije i najnapučenije regije sjeveroistočne Italije. Grad sa oko 213 tisuća stanovnika, od čega čak 70 tisuća studenata.

Počeci Padove sežu još u predrimsko doba. Legende kažu da su grad osnovali izbjeglice iz Troje predvođeni Antenonom koji je, ploveći Jadranom na sjever, navodno osnovao i Korčulu.

Padova je stari sveučilišni centar. Sveučilište Padovi osnovala je 1222. godine grupa profesora i studenata koji su zbog sukoba napustili Bolognu, najstarije sveučilište na

svijetu. Na njemu je od 1592. do 1610. godine predavao i veliki **Galileo Galilei**. Na njemu su studirali i brojni Hrvati, među njima i veliki **Ruder Bošković**.

Razarana je mnogo puta tijekom svoje višemilenijske povijesti. Od barbara, osobito Longobarda koji su je sraznili sa zemljom do savezničkih bombardiranja u Drugom svjetskom ratu. U njejoj blizini, na rijeci Piavi i Soči u Prvom su svjetskom ratu izginuli mnogi

Hrvati. U tim borbama kao poručnik 96. pješačkog puka Austrougarske vojske sudjelovao je i blaženi **Alojzije Stepinac**.

Padova je grad što su ga proslavili "sveci stranci". Jedan je došao sa Zapada, s obala Atlantika, u 13. stoljeću, **sv. Antun**, svetac zaštitnik grada, a drugi s Istoka, s obala Jadrana, u 20. stoljeću, sv. Leopold Bogdan Mandić. Sastali su se da povežu svijet i učine je susretištem svjetova.

Sbutega, Gjurović, Schubert i Murković na misi

Ugled starine

Piše:
Tripo SCHUBERT

Bokeljska mornarica Kotor je proslavila svoj Dan 26.06.2009, u godini velikog jubileja – 12 stoljeća postojanja i prijenosa relikvija sv. Tripuna iz Carigrada u Kotor.

Tim povodom je održana svečana akademija, kojoj su nazočile mnoge ličnosti iz kulturnog i javnog života Kotora. Otvarajući Akademiju, cap. **Ilija Radović**, viceadmiral, je posebno pozdravio gradonačelnicu **Mariju Maju Catović**, generalnog konzula RH u Kotoru **Boža Vodopiju**, predsjednika Bratovštine Bokeljske Mornarice 809 u Zagrebu **dr. Josipa Gjurovića** i tajnika HGDCG **Tripa Schuberta**.

U programu su sudjelovali mali admirali **Krsto Milutin** i **Marko Luković**, mladi pijanista **Novak Pavličić** i muška klapa Bokeljski Moranari.

Po završetku programa obratio se dr. Gjurović, čestitao jubilej i prenio pozdrave Bratovštine 809 iz Zagreba, koja u godini velikog jubileja proslavlja 85 godina svog postojanja, kao ogranka Matice u Kotoru, a pod pokroviteljstvom predsjednika RH Stjepana Mesića, i tom prigodom predao admiralu Milošu Miloševiću u ime Velikog vijeća medalju sa likom admirala Vladislava Brajkovića, koju je izradio akademski slikar **Dalibor Parać**, prema idejnoj skici **Željka Brguljana**.

Akademija je bila posvećena

U povodu velikog jubileja 12 stoljeća postojanja održana svečana akademija posvećena predstavljanju prvog sačuvanog Statuta Bratovštine svetog Nikole mornara u Kotoru iz 1463. godine

predstavljanju prvog sačuvanog Statuta Bratovštine svetog Nikole mornara u Kotoru iz 1463. godine. Na izradi ovog vrijednog izdanja radila je grupa stručnjaka na čelu sa

dr.sci. Milošom Miloševićem i njegovom kćeri **Jelenom Antović**, ravnateljicom Istorijskog Arhiva u Kotoru.

Govoreći o Statutu, priređivači su između ostalog istakli:

«Među tako brojnim i uspješnim zanatima srednjovjekovnog Kotora, organiziranim u tzv. Bratovštinama, zanat pomoraca bio je, sigurno, najteži, ali i najprihvatljiviji. Za

ekonomski prosperitet Boke, sigurno i najznačajniji.

Stalnu i opasnu igru sa smrću je surova priroda ne male opasnosti za stranca u tuđim lukama i perfidnosti piraterije.

Pa ipak, more je zvučalo nekim nezadrživim sirenskim zovom, kao, uostalom, jedino mogući izlaz iz domaće kamene bijede, a ususret bogatstvu i nekim čudesnim svjetovima.

Organizacija mornara se, pod raznim imenima, u Kotoru javila veoma rano, po tradiciji čak od IX stoljeća, a po prvom sačuvanom pisanom spomenu od 1353. godine. Ta starina davala joj je uvijek posebni ugled.

Kao što je poznato, «Bratovštine» (confraternitates) su srednjovjekovni i komunalni oblici organiziranja pojedinih kategorija zanatlija u okviru komuna, za zaštitu svojih interesa. Bratovštine srećemo na mediteranskom i europskom prostoru, ali i van njega. Korjene nalazimo još u antici, kada takve asocijacije nastaju pod raznim imenima (najčešće: collegio, corpora, sodalitas), okupljajući zanatlije iste vrste, sa profesionalnim i vjerskim programima. U zreloj fazi sticale su, kao javna udruženja, status pravnih lica i imale svoje statute.

Za Kotor su rimska i vizantijska tradicija od značaja, a naročito ona sa područja rimskih pomorskih korporacija, sa izvornim nazivima «sodalitas» ili «navicularii», jer je u prvom sačuvanom dokumentu kotorske asocijacije iz 1353. godine prisutan naziv koji je preuzeo dva termina iz epohe staroga Rima: «Pia sodalitas navicularum Catharensium» (Pobožno društvo kotorskih pomoraca). A oznaka «pia» kazuje da je u društvu bio prisutan i vjerski momenat. Sve to, naravno, nije nimalo neobično kada se zna da istorijografija nalazi u tadašnjem Kotoru snažno prisutan romanski sloj građana, koji je obnovio gradski život poslije rušenja Acruviuma.

Jasna rimska tradicija održala se i u srednjem vijeku,

kao što je to bio slučaj i u svim većim, bliskim gradovima na istočnoj i zapadnoj obali jadranskog bazena (Confraternitate, Frataglia, Scole). Nešto slično se dešavalo i na germanskom (Hanse) i na anglo-saksonskom prostoru (Ghilde).

Na prostoru gradova istočnog jadranskog bazena, gdje su se u komunama mediteranskog tipa, dešavali procesi slični onom u Kotoru, statute sličnih pomorskih bratovština, kao što je kotorska, sačuvali su Zadar i Split. Bratovštine su se veoma žilavo održavale sve do Francuske revolucije, koja ih ukida 1791. godine zakonom Šapelijea.

U srednjovjekovnim statutima jasna je briga o točno određenim dužnostima naročito crkvenog karaktera, posebno za Kotor koji je posjedovao vlastitu crkvu sv. Nikole, pa je tu trebalo odrediti sve obveze financijskog karaktera i obveze održavanja raznih godišnjih rituala. I to je najčešća tema Statuta Bratovštine sv. Nikole mornara. Pored toga sačuvano je i mnogo bitnih podataka o karakteru pomorske privrede sa obvezom plaćanja određenog procenta organizaciji, o važnim trgovačkim pijacama i slično.

Bratovština je u svom Statutu iz 1463. godine birala put pune profesionalizacije svojih upravnih struktura sa vlasnicima brodova (paruni) i mornarima koji stvarno plove, uklanjajući iz njih i suvlasnike brodova (parcenevoli) koji istovremeno nisu i praktički pomorci koji plove, nego samo ulažu svoje kapitale, kao i kalafate- brodograditelje, koji izrađuju brodove. Ali isto praktično ne plove. S druge strane Bratovština je forsirala monopol svoje profesionalne organizacije, proglašavajući da nitko sa područja kotorske komune ne može ploviti i trgovati ako

nije člana Bratovštine pomoraca. A to je značilo da svi moraju novčano doprinositi u određenim procentima od svoje trgovačke zarade. U tome je podržavana od mletačkih vlasti i to je, u jednom kraćem periodu XV. stoljeća, u okviru zatvorenog srednjovjekovnog ekonomskog korporativnog sistema, imalo uspjeha i donosilo Kotoru izuzetne prihode.

Treba imati u vidu da je, od svih drugih brojnih bratovština Kotora, jedino Bratovština pomoraca imala svoju crkvu, dok su druge bratovštine, za svoje pobožne običaje bile vezane za pojedine oltare u drugim kotorskim crkvama. To govori o tadašnjim dobrim ekonomskim prilikama među pomorcima. Ali daleko kasnije, kada dekadencijom pomorske privrede u XIX. stoljeću, Bratovština više nije mogla izdržavati crkvu, austrougarske vlasti su je koristile u druge različite svrhe, do njenog rušenja. I danas na tom mjestu ima izvjesnih sigurnih tragova postojanja ranije crkve. Zanimljivo je da se njen glavni oltar danas nalazi u crkvi Gospe od zdravlja (Madona della

Salute, Madona del Riposo, Gospa od počivala) u brdu iznad grada, dok su njena oltarska pila (lik sv. Nikole) i veliki srebrni križ u Katedrali. A njeno zvono, prenijeto na gradski satkulu, i danas odbrojava satove.

Izuzetan znanstveni, ali i umjetnički značaj manuskripa Statuta Bratovštine sv. Nikole mornara, uvećan je manjim, obojenim likom sv. Nikole u inicijalu, na prvom listu Statuta. Ta slikarski izvanredno izrađena minijatura, predstavlja djelo vrhunskog kotorskog gotičkog slikara Lovra Marinova Dobričevića.

Samo naslov Statuta je na latinskom jeziku: «Liber fraternitatis divi Nikolai marinarii de Catharo», a odmah poslije toga, na početku samog teksta, daje se prevod naslova na talijanski jezik, mletačkog dijalekta: «Qua comenca la matricola de la congregation de miser san Nikolo di marinari de Catharo.» Cjelokupni dalji tekst Statuta iz 1463. godine i dokumenti dopisani do 1807. godine pisani su na talijanskom jeziku. Izuzetak je kratki naziv Duha Svetoga u

«Prologu» koji glasi: «Adcit nobis gratis Spiritus Sancti...», (Neka nas ispuni milost Duha Svetoga)*.

Na Dan Bokeljske Mornarice, gradonačelnica Kotor je ispred zgrade Opštine predala

barjaktaru Odreda državnu zastavu, a ispred gradskih vrata predala je Admiralu ključeve grada Kotora, kojim simbolično povjerava Mornarici trodnevno preuzimanje vlasti u Kotoru, kako je to davne

1493. godine Država uradila prema Bratovštini Bokeljske Mornarice.

Nakon te ceremonije, odred Bokeljske Mornarice je odigrao kolo na glavnom gradskom trgu.

Središnje slavlje sedamnaestog listopada

Iz Biskupskog Ordinarijata Kotor nas obavještavaju da je dogovoreno središnje slavlje završetka Velikog jubileja 1200 godina prisutnosti moći sv. Tripuna u Kotoru za subotu 17. listopada 2009. godine.

Kako se očekuje po odluci Svetog Oca, njegov izaslanik na ovoj proslavi značajnog jubileja bit će uzoriti kardinal **Franc Rode**, pročelnik zbora za ustanove posvećenog života. Istovremeno saznajemo da je uzoriti kardinal Franc Rode radosno prihvatio poziv mons. Ilije Janjića da on predslavi spomenuto slavlje.

Ovaj Veliki jubilej otvorio je na mali Tripundan, 10. studenog 2008. godine, splitsko-makarski nadbiskup i metropolita mons. dr. **Marin Barišić**.

ZLATNE STRANICE POVIJESTI VATER

Put do kro

ŠAMPIONI EUROPE, 2009: Z. Radić, Draško Brguljan, D. Crepulja, A. Petrović, D. J. Zatović, V. Pasković, B. Pavlović, B. Milošević, A. Štajmec, G. Kiš, D. Drašković

PRIMO POLO KLUBA PRIMORAC IZ KOTORA

ova Europe

Darko Brguljan,
ć, N. Milić. Trener R. Perović

ŠAMPIONI NEZAVISNE CRNE GORE, 2007: Z. Radić, Draško Brguljan, D. Crepuĳa, Darko Brguljan, V. Pasković, B. Milošević, B. Bojić, I. Bjelobrković, M. Perišić, I. Živković, U. Čučković, M. Pavlović. Trener R. Perović

OSVAJAJČI KUPA SRJ, 2002: Z. Radić, D. Danilović, D. Strugar, M. Kordić, V. Bjelica, M. Janović, N. Janović, S. Barba, N. Bosančić, A. Petrović, D. Pejaković, N. Vukanić, N. Milić, V. Pasković. Trener V. Marković

Piše:
Tripo SCHUBERT

Športski klub „Primorac“ datira iz **1922.** godine. Tih davnih godina igralo se i treniralo u „otvorenom moru“, ispred parka „Militare“ ili zgrade „Dalmacija“, sadašnjem lokalitetu otvorenog bazena.

Godine za pamćenje: Kotor dobiva 50-metarski bazen tek **1954.** godine i od tada se može govoriti o nekom organiziranijem radu u plivanju i vaterpolu.

Godine **1959.** Primorac ulazi u II. Saveznu ligu.

Godine **1961.** Primorac slavi ulazak u I. Saveznu ligu, pobjedom nad ekipom KPK sa Korčule.

Nakon osvajanja Kupa „Solaris“ **1977.** godine, ekipa Primorca postaje finalista Kupa SFRJ i stiče pravo sudjelovanja u Kup-u pobjednika kupova. Iste godine na finalnom turniru u Milanu, na kojemu sudjeluju i ekipe „Ferencváros“ iz Mađarske, „Di-

OSVAJAČI «DUPLE KRUNE» SFRJ, 1986: A. Popović, V. Lalošević, R. Perović, E. Nikolić, D. Čirković, M. Vičević, Z. Kovačević, D. Strugar, B. Radnjić, V. Marković, D. Krivokapić, Z. Gopčević, R. Dragović, Z. Nikolić. Trener P. Vičević

namo“ iz SSSR i „Pro Recco“ iz Italije, ekipa Primorca gubi u finalu sa jednim golom razlike od ekipe Ferencvároša.

Nova era vaterpola u Kotoru počinje od **1984.** godine, kada se otvara zatvoreni bazen.

1986. godine ekipa Primor-

Vicešampioni Kupa pobjednika europskih kupova (Milano, 1997): Z. Gopčević, V. Marković, S. Kostić, P. Porobić, S. Vičević, M.T. Čirković (trener), D. Samardžić, P. Bošković, M. Krivokapić, A. Popović, Ž. Uljarević i Đ. Popović

ca, pod nazivom Kotor, postiže svoj najveći uspjeh do tada, osvajanjem duple krune, Kupa i šampionata SFRJ.

Te iste godine u Kupu šampiona Europe, Primorac stiže do polufinala, gdje je eliminiran od ekipe „Špandau“ iz Berlina.

Godine **2002.** Primorac osvaja Kup u tadašnjoj SRJ.

Nakon osamostaljenja Crne Gore, u sezoni **2006/07.** godine Primorac osvaja prvu šampionsku titulu, koju potvrđuje i naredne godine.

Godina **2009.** će biti upisana zlatnim slovima na stranice povijesti Primorca. Nakon pobjeda na kvalifikacionim turnirima, Primorac je u četvrtfinalu, u duelu sa ekipom Jadrana iz Herceg Novog, izašao kao pobjednik i plasira se u Final four, koji se održao u Rijeci (Hrvatska).

U polufinalu Primorac je savladao višestrukog prvaka Europe, ekipu Mladosti iz Zagreba i plasirao se u finale, gdje ga je čekala ekipa Pro Recco.

Primorac je odigrao nevjerovatnu završnicu Final four 22. i 23. svibnja, nadvisivši „strašni“ ProRecco, rezultatom 8:7 (1:1, 3:2, 1:0, 2:4 - 0:0, 1:0) te senzacionalno stigao do naslova prvaka Europe.

Rijeka je plesala po notama kotorske glazbe.

Malo tko je Kotoranima davao puno šansi protiv Talijana, no vaterpolisti Primorca igrali su sportski drsko, koncentrirano i spremno su se tukli sa superzvijezdama u talijanskoj momčadi. Primorac je mogao i trebao sve završiti u regularnom dijelu utakmice, vodio je sa 6:3 u trećoj dionici igre, iako su vrlo loše izvodili igrača više, a najskuplja momčad svijeta se uspjela dočepati produžetka koristeći ogromno iskustvo. Talijani su na krilima

Ekipa koja je ušla u I. Saveznu ligu (1961): B. Radović, P. Vičević, B. Nikolić, A. Popović, K. Brguljan, Z. Milošević, S. Vičević. T.M. Ćirković, P. Brajković, V. Vukčević, D. Mihailović

Ekipa koja je ušla u II. Saveznu ligu (1959): M.T. Ćirković, B. Škanata, Đ. Perišić, Z. Milošević, B.Radović, A. Popović, P. Vičević i članovi klupske Uprave: Đ. Cicović, P. Lubarda, B. Cicović i B. Kovačević

neuništivog Kašaša stigli do izjednačenja i produžetaka koji su im nudili nadu da bi mogu obraniti naslov europskih prvaka.

Na kraju, nakon 0:0 u prvom produžetku, igrači kotorske momčadi pronašli su još snage, odigrali nekoliko strašno zahtjevnih obrana i u napadu nevjerovatno koncentrirano, kao da je utakmica tek započela, a ne kao da

iza sebe imaju dvije tjelesno izuzetno zahtjevne utakmice. Pogodak vrijedan naslova postigao je Mađar Steinmetz, dok je ponajbolji pojedinac dvoboja bio vratar Primorca Radić. Slavlje navijača i vaterpolista Primorca posve je zaslužen i samo dokazuje da je vaterpolo u Crnoj Gori na razini koju već sad mnoge reprezentacije i momčadi teško slijede.

Kotorani prvi u regati

Vikend 22. i 23. svibnja 2009, po mnogo čemu izuzetno uspješan za grad Kotor i Crnu Goru, obilježio je i uspjeh veslačke ekipe Srednje pomorske škole Kotor. Na jubilarnoj 15-oj regati koja je održana u Bakru, gradu koji zajedno sa Kotorom sledeće godine obilježava 160 godina postojanja škole, veslači Pomorske škole su u konkurenciji srednjih škola iz Italije, Hrvatske, Slovenije i Srbije, ubjedljivo osvojili prvo mjesto, pobjedivši u finalu ekipu domaćina.

Tu nije bio kraj ambicijama naših mladih veslača. U superfinalu su veslali sa mnogo starijim veslačima Fakulteta za pomorstvo iz Rijeke i trijumfovali sa prednošću preko dvije dužine čamca. Ekipu su predvodili **Crvelin Ma-**

rio, trener i profesor, kao i direktor škole **Veljko Botica**, a gostoprimstvo Bakrana i organizacija regate su za pamćenje.

Veslanje se u Pomorskoj školi, kao dio stručne obuke, realizira kroz redovitu nastavu, a šezdesetak momaka pod trenerskim nadzorom profesora Milana Franovića i Maria Crvelina, u slobodno vrijeme, vrijedno se priprema za sudjelovanje na regatama u okruženju - Venecija, Portorož, Bakar, Beograd i nama najvažnijoj - regati na kojoj smo domaćini, u Kotoru. Ekipa Srednje pomorske škole je u poslednjih nekoliko godina donijela pregršt pehara i medalja, najčešće zlatnih, sa svih regata na kojima je sudjelovala.

Prof. Milodrag Jelisavac

Zlato u finalu Svjetske lige

Protivnik vaterpolo reprezentacije Crne Gore u finalu Svjetske lige održanom u Podgorici 21. lipnja, aktualni svjetski prvak Hrvatska, osvojila je srebro, također prvu medalju u ovom takmičenju.

«Domaćin je odigrao najbolje čitav turnir te zasluženio osvojio prvo mjesto, kao što smo i mi zaslužili nastup u finalu. Unatoč pomlađenoj reprezentaciji, dokazali smo kako možemo na Svjetskom prvenstvu u Rimu igrati važnu ulogu», istaknuo je hrvatski izbornik **Ratko Rudić**.

«Nije bilo lako igrati finale jer imperativ je bio na nama, osim što smo u ulozi prvog favorita uz to smo bili i domaćini», kazao je izbornik Crne Gore **Petar Porobić**.

Premijer RH **Ivo Sanader** sa suprugom pratio je s **Milom Đukanovićem**, crnogorskim premijerom i **Filipom Vujanovićem**, predsjednikom Crne

Gore finalnu utakmicu. U svečanoj loži bio je **Božidar Biškupić**, ministar kulture, te **Perica Bukić**, saborski zastupnik i predsjednik HVS-a.

UPOZNAJMO HRVATSKE GRADOVE: ZAGREBAČKA ŽUPANIJA

Samobor

Piše:

Prof Marina BASTAŠIĆ

Zagrebačka županija vrlo je bogata spomenicima te drugom narodnom baštinom, zbog čega je to županija mnogobrojnih posjeta. Jedan od najprivlačnijih gradova županije po tome pitanju jest Samobor.

Što se tiče nekih povijesnih crtica grada, i on je poveljom ugarsko-hrvatskoga kralja Bele IV. postao „slobodnim kraljevskim trgovištem“. To je za Samobor značilo sljedeće: kao grad, mogao je birati svog župnika i raspolagati crkvenom desetinom, a i poveljom su istaknute i granice grada. Hrvatski narodni preporod ostavio je traga u Samoboru, osobito 30-ih godina 19. stoljeća, u razdoblju skladatelja Ferde Livadića, kada je ondašnja njegova kurija bila glavno okupljalište naših preporoditelja, gdje je 1833. nastala najpoznatija naša budnica „Još Horvatska ni propala“. U drugoj polovici 19. stoljeća, Samobor se počinje uređivati – uređuju se parkovi i ostale zelene površine, ali i kupališna mjesta, a u sklopu toga grada se i pansioni za goste, što govori u prilog tome da je već tada Samobor bio predodređen za atraktivnu turističku destinaciju. Prošlo stoljeće u Samoboru su obilježila različita kulturna događanja.

1900. otvorena je Pučka knjižnica i čitaonica, a četiri godine kasnije počeli su izlaziti „Samoborski list“ i pokladni list „Sraka“. Popularnog naziva Samoborski fašnik, ovo je tradicionalna kulturno-zabavna manifestacija koja se održava svake godine. Na ovoj se manifestaciji okupljaju razna imena hrvatske glazbene estrade, ali ono što nadasve mami jest miris svježe pečenih samoborskih krafni (pokladnica). Šetajući ovim prekrasnim gradom, „kutom“ sjeverozapadne Hrvatske, Trg Matice hrvatske je idealno mjesto za mir i odmor. Središnji dio grada Samobora jest Trg kralja Tomislava – popularna „špica“ vikendom. Ispunjena kafićima, na trgu je nezaobilazna kavana „Livadić“ koja nudi originalan okus samoborskih kremšnita. Na istome trgu nalazi se i gradska vijećnica, na čijem se pročelju nalaze dva reljefa stavljena u čast dvama gradonačelnicima, F. Livadiću i Lj. Šmidhenu. Razmatrajući stilove gradnje na trgu, zasigurno prevladava secesija. Samobor kao povijesni grad obilježavaju dvorovi i kurije, od kojih možemo izdvojiti dvor Podolje, Balagove dvore, kuriju Mirnovac. Od nekih tradicionalnih običaja tipičnih za grad Samobor, mjesto zasigurno zauzimaju medicarski i svjećarski proizvodi, koji obogaćuju svako proštenje (proizvodi obitelji Oslaković).

Izlet u Split

Piše:

prof Marina BASTAŠIĆ

Nakon sveukupnog iščekivanja, stiglo je i to jutro 25. travnja – jutro polaska za Split! Od samog ulaska u autobus, atmosfera je bila ispunjena smijehom, pjesmom, jako dobrim raspoloženjem. Prolazeći dijelom crnogorske, kasnije i hrvatske obale, uživali smo u prekrasnom pogledu na prirodne ljepote Jadrana.

Naša prva stanica posjeta ovome predivnom gradu bila je sveučilišna knjižnica Marka Marulića. Djeca, a i roditelji upoznali su dječji odjel knjižnice, ali i ostale njezine dijelove. To se vrlo lijepo poklopilo, s obzirom na to da je samo nekoliko dana prije (22.4.) obilježen Dan hrvatske knjige. Djeca – polaznici hrvatske dopunske škole – zadivili su prisutne

znanjem o tome danu, ali i o samome Marku Maruliću. Nakon posjeta splitskoj sveučilišnoj knjižnici, uslijedio je razgled starogradske splitske jezgre, u pratnji Margite Zakarija. Bilo je to jedno lijepo putovanje u prošlost, u vrijeme cara Dioklecijana. Prolazeći podrumima Dioklecijanove palače, u potpunosti se dao naslutiti duh Dioklecijanova vremena. Palača datira s kraja 3. stoljeća te početka 4. stoljeća, a s obzirom na svoju kulturno-povijesnu vrijednost, to je još jedan u nizu hrvatskih objekata uvršten na listu UNESCO-ve baštine. Najbolje očuvani dio palače svakako su tzv. Dioklecijanovi podrumi, u kojima smo naišli na izvornu antičku građu. Naravno, nezaobilazna je bila crkva sv. Dujma, zaštitnika grada Splita, čiji se dan tradicionalno slavi 7. svibnja.

Naš prvi dan se blizio kraju, te smo ubrzo autobusom krenuli put Solina, gdje smo u hostelu Jadro prenočili. Naravno, imali smo snage za još jednu večernju šetnju Solinom, uz druženje, smijanje, razgovor...

Sljedeće jutro, nakon doručka, krenuli smo put Poljuda. Ušavši na Hajdukov stadion, mnogi nisu mogli sakriti oduševljenje. Bio je to i svojevrsni photo session. S ogromnom dozom već spomenutoga oduševljenja, krenuli smo posjetiti Marjan, gdje smo obišli i tamošnji zoološki vrt, gdje su pak njegovi stanovnici odigrali glavnu ulogu izmamljivanja dodatnog osmijeha na naša lica. Na putu kući, posjetili smo još samo Vepric – marijansko svetište blizu Makarske, gdje smo ostavili svoje molitve, zahvale, poneku želju, pa i pokoju suzu... Bio je to kratki izlet, ali zasigurno nezaboravna dva

Priredila:
Prof. Marina BASTAŠIĆ

Poštovani čitatelji, pred Vama je nova stranica Hrvatskoga glasnika, koja donosi pregršt zanimljivih sadržaja.

Naime, dvojica hrvatskih velikana dali su suglasnost da se mogu koristiti njihova djela – prof. dr. **Mile Mamić** i dr. **Slobodan Prosperov Novak**.

Njihovim ćemo Vas djelima uvesti i pokušati objasniti te približiti najaktualnije jezične probleme, npr. razliku između koverta i kuverta, ju ili je, i još mnogih drugih koje koristimo u svakodnevnome govoru, a ne znamo koristimo li ih pravilno ili ne. Sve nam to donosi knjiga Mile Mamića, profesora, lektora, jezičnoga suradnika, „Jezični savjeti“.

Drugom njegovom knjigom „Hrvatsko kršćansko nazivlje“ nećemo se posve udaljiti od Jezičnih savjeta, međutim bazirat ćemo se na kršćanskim nazivima. I naposljetku, Mamićevo „Hrvatsko pravno nazivlje“ uputit će nas na neke pravne razlike, a možda i pokazati kako napisati dobar ugovor, pravilno uvjerenje.

Slobodan Prosperov Novak jedan je od najvećih suvremenih hrvatskih povjesničara književnosti. Isječcima iz njegove knjige „Povijest hrvatske književnosti“ provest ćemo Vas kroz hrvatsku književnost od samih njezinih početaka pa sve do danas, upoznati Vas s hrvatskim srednjim vijekom i njegovom kulturno-književnom baštinom, te svakim književnim razdobljem i njegovim karakteristikama što slijede. Nara-

vno, ostavit će se i dio prostora kako biste mogli upoznati i najveće hrvatske znanstvenike i njihove izume, kojima su zauzeli sam svjetski vrh.

Ljeto, godina i godište

Riječi poput desetljeće, stoljeće, tisućljeće, obljetnica, ljetopis jasno upućuju na to da je riječ ljeto bila višeznačna, a značila je i „najtoplije godišnje doba“ i „vrijeme od 365 dana“. Da bi se izbjegla ta višeznačnost, pojavila se druga riječ s osnovom god,

stoga se upotrebljava riječ godište, a najčešće se upotrebljavala riječ godišće, o čemu svjedoči naša stara božićna pjesma U se vrime godišća. Javlja se i godina, koja je značila sat, godinu, nevrijeme. Od godišće i godina nastale su brojne izvedenice, npr. godišnjak, godišnjica, polugodište. Danas, ljeto znači najtoplije godišnje doba, godina vrijeme od 365 dana, godište godinu rođenja, dobnu skupinu, naraštaj, pa i novine i časopise objavljene u jednoj godini.

Križni put ili put križa

Da bi se što snažnije doživjela Kristova muka, u kršćanstvu se razvila osobita pobožnost, koja se u nas nazivala križni put i put križa. Sastoji se od 14 postaja koje prikazuju pojedine prizore iz Kristove muke i smrti. U hrvatskome se jeziku najviše koristi termin križni put, i to iz razloga izlaska iz genitiva. U prenesenome se smislu koristi i termin kalvarija. U hrvatskome marijanskom svetištu Marija Bistrica postoji i 15. postaja – Uskrsnuće, što čini pravu cjelinu utemeljenu na Bibliji i dvotisućljetnoj vjeri Crkve.

Hipoteka

U poslovnom svijetu hipoteka je vrlo česta riječ, a znači zalog, založenu stvar. Znači takav oblik založnoga prava kod kojega se založena stvar ne predaje vjerovniku, nego i dalje ostaje u posjedu založnoga dužnika, koji se može njome koristiti na uobičajeni način, ali je ne smije otuđiti dok traje založno pravo. Na hrvatski je jezik riječ prevedena u 19. stoljeću – zalog, koji je prema naravi mogao biti pokretni i nepokretni. I kad je značenje riječi hipoteka suženo samo na nekretnine, ona je ipak dvoznačna: ona znači samo založno pravo na nekretnini i ujedno sam zajam osiguran upisom na zemljišne knjige.

Bašćanska ploča: Hrvatski dragi kamen

Ploča datira iz 11. stoljeća, točnije iz 1100. godine. Predstavlja prvi opsežniji hrvatski tekst u kojem je jezik hrvatski s tek

pokojim elementom staroslavenskoga. Njome interferiraju dva jezična sustava od kojih je jedan umjetni liturgijski, a drugi živ i povezan uz svakodnevnu komunikaciju. Bašćanska je ploča bila i ostala i alfa i omega hrvatske književnosti. Nalazila se u crkvi sv. Lucije u Jurandvoru, u Baškoj, na otoku Krku, gdje je služila kao plutej između naroda i oltara. Od 1931. nalazi se u HAZU-u. Svojevrsna je darovnica kojom hrvatski kralj Zvonimir daruje zemljište crkvi sv. Lucije, Smatra se književnim spomenikom na kojemu se sakupilo sve iskustvo dotadašnje književne riječi Hrvata.

Aleja glagoljaša

Izuzetan spomenik glagoljičkome pismu podignut uz cestu između Huma i Roča slovi kao Aleja glagoljaša. Započinje Stupom Čakavskoga sabora, koji je kao prvo glagoljaško obilježje u Aleji otkriven 1977. godine, a riječ je o glagoljskome slovu S (slovo). Aleja glagoljaša projekt je Čakavskoga sabora, njezin je začetnik Zvane Črnja, a osmislili su je prof. dr. Josip Bratulić i kipar Želimir Janež. Nastavlja se Stolom Ćirila i Metodija, koji stoji na tri noge, s obzirom na uzrečicu: Sve to je trojno, savršeno je. Omne perfectum. Stol služi za duhovnu i tjelesnu okrepu. Glagolj-

ski tekst na Stolu napisan je uglatom glagoljicom, kakva se sačuvala u crkvenoj upotrebi u Hrvatskoj, od vremena Bašćanske ploče do tiskanih knjiga. Na obodu Stola je zapisano: STOL ĆIRILA I METODIJA, i to latini- com, starom ćirilicom i uglatom glagoljicom. Ne mogu, a da se ne prisjetim izleta iz student- skih dana, kada smo upravo za ovim Stolom i upravo s porf. dr. Bratulićem blagovali kruh i vi- no... Katedra Klimenta Ohrid- skoga otkrivena je 1978. godi- ne, a nalazi se na stazi koja skreće s glavne ceste na Kras, na kojemu odavna postoji cr- kva sv. Klimenta, pape, a koji je bio najpoznatiji i najznačajniji učenik Ćirila i Metodija. Slijedi Glagoljski lapidarij, kojega je postavio Banko Fučić – istraži- vač glagoljaške tradicije. Lapi- dariju je posvećeno mjesto uz crkvicu Gospe od snijega u se- lu Bernobići, ispod lipe. Klanac Hrvatskoga Lucidara (Lucidaje bio srednjovjekovna enciklope- dija) postavljen je uz put prema selu Grabri, a uz podanak br- dašca postavljen je kameni zid, koji se uzdiže do velikoga ka- mena oblikovanog kao bijeli oblak, na vrhu čega stoji ukle- sano iz Lucidara: „Zovet se Istrija. Olinfos je Učka. Ide pod oblaki.“

Nakon Klanca slijedi Vidiko- vac, Grgura Ninskoga, koji je postavljen u obliku zatvorene knjige, a u znaku trojne pisme- nosti – glagoljice, ćirilice i latini-

ce. Dana 27. srpnja 1980. sve- čano je otkriven Uspon Istar- skoga razvoda, hrvatskoga sre- dnjovjekovnog pravnog spome- nika o razgraničenju istarskih općina, komuna. U tekstu Istarskoga razvoda na mnogo se mjesta naš jezik naziva hr- vatskim. Zid hrvatskih prote- stanata i heretika doista je zid na kojemu su uklesana imena najznačajnijih protestanata i heretika: Matije Vlačića Ilirika, Balda Lupetine, Stipana Kon- zula Istrijana, Markantuna de Dominisa, Mihalja Bučića, Ma- tije Grbca. Sljedeći dio Aleje no- si naziv Odmorište žakna Jurja, nakon čega slijedi Spomenik otporu i slobodi, koji se nalazi nadomak najmanjega grada na svijetu – Huma. Sam završetak Aleje glagoljaša jesu Vrata Hu- ma. Hum je prethistorijsko na- selje, koje je u svojoj najstarijoj povijesti imao dvojna vrata: je- dna koja su gledala na Istok, prema mjestu gdje Sunce izlazi, i druga koja su gledala na Za- pad, gdje Sunce zalazi, među- tim tijekom vremena ostala su samo ona zapadna. Vrata Hu- ma svečano se otvaraju svake godine na Dan Huma, kad se i obavlja izbor župana. Humska vrata imaju i jedno posebno obilježje – kalendar, koji se sa- stoje od 12 medaljona, po šest na svakome krilu vrata, a pred- stavljaju 12 mjeseci, odnosno radove u svakome pojedinom mjesecu. Naravno, u Humu je nezaobilazna „Humska kono- ba“, uređena u tipično istarsko- me stilu, izrađena u kamenu i drvu, čime se savršeno uklapa u ambijent Istre, koja nudi i ti- pičan istarski ručak – Humsku Bisku, fuž s tartufima, kroštoli uz poznatu Istarsku supu. O ponudi istarskih vina nećemo pisati, jer mora ostati i pokoje iznenađenje ukoliko se odlučite na putovanje Alejom glagoljaša u srednjovjekovnome duhu.

Palace, pomorci i sveci

Romeo Fiorelli (1870 – 1958), građanin grada Kotora, kroničar svojeg doba, u svojim je zapisima sačuvao od zaborava mnoga obična i značajna događanja toga vremena. „Hrvatski glasnik“ uz odobrenje obitelji Fiorelli, prvi je časopis koji će u nastavcima prenijeti Kroniku grada Kotora, gledanu i doživljenu očima građanina Romea Fiorellia. Priloge prenosimo izvorno, bez ispravljanja i lektoriranja, kako bi čitateljima predložili pučki govor onoga vremena

Priredio:
Dario MUSIĆ

Godine 1888. u mjesecu listopadu bio je doček engleskog kralja uz pratnju 16 ratnih brodova. Kralj je bio dočekan od vojnih i civilnih vlasti, Bokeljske mornarice i Srpske garde. Kralj je bio krenuo na Cetinje da kumuje na krštenju najmlađeg sina knjaza Nikole, Petra, i zadržao se nekoliko dana na Cetinje. Ratni brodovi koji su bili usidreni od klaonice do Oravca, ostali su u Kotoru 10 dana. Po naređenju gradske Općine, Građanska glazba je morala svaku večer do odlaska održati koncert na obali u počast engleskim brodovima. U te dane je Kotor postao engleski grad, jer se svako poslijepodne iskrcavalo na kraj više Engleza, no što Kotor broji stanovnika.

U to doba se Kotor obogatio od velikog trgovačkog prometa šterlinskih lira. Zadnju večer njihovog odlaska, Građanska je glazba obišla okolo na jednoj tribini, postavljenoj na dvije velike lađe. Tribina je bila dekorisana sa festonima lororike, zastavama i rasvjetom baluna, a tribinu je vukao motor. Glazba je okolo brodova svirala nekoliko opernih komada i koračnica, a sa engleskih brodova bila aplaudirana i pozdravljena

od njihovih glazbi i pjevačkih korova. Tu večer su sva crnogorska brda bila u rasvjetu od velikih ognjeva. Ja sam u to doba bio u Glazbi i prisustvovao na sve koncerte. Od Engleza smo bili dobro čašćeni i nas su volili. Kada bi Glazba dovršila koncerat, obilazila bi grad svirajući. Englezi, za dati počast Glazbi, nosili bi ferele da nam svijetle, govoreći da je to kod njih najviša počast data prama Glazbi.

Na Badnji dan

Godine 1888. na večer Badnjeg dana, na ponoćnu misu, došlo je do svađe između jednog vojnika iz artiljerije i civila Savina. Kako su bili pri piću, Savin je udario vojnika ključem po glavi i okrvavio ga. U taj čaj je Savin pobjegao u desni zvonik crkve da mu se vojnici ne osvete, a sa prvoga kata zvonika bacio konop od zvona sa strane Biskupije, spustio se na ulicu i utekao na Cetinje. Sjutra dan, na Božić, vojnici su ga tražili, ali kako ga nijesu mogli naći, vojska je podigla bunu na građanstvo i počela ih tući i kroz lokale razbijati. U 5 sati poslije podne general-major Razlić dao je zapovijed alavija da se

vojska povuče u kazermu, radi toga da prestane razbijanje i tučnjava prama građanstvu. Na Stjepandan u 8 sati jutro, na vojničko polje je bio raspoređen bataljon vojske u ratnu opremu. General im je držao govor govoreći da će svakog desetog vojnika dati strijeljati ako se drugi put što slično ponovi.

General je toga dana kaznio cijeli bataljon na veliku vježbu, vratili su se u 9 sati navečer i na mjesec zana zatvora u kazermu. Unaprijed, ako se događale prepirke između vojske i građanstva, vojno Ministarstvo bi dalo premještaj batalionu i tako se umirilo. Sud je podigao parnicu i putem austrinskog Konsolata na Cetinje, Savin je morao doći u Kotor. Vojnik mu je oprostio, a Sud ga je kaznio 6 mjeseci zatvora.

Općinsko kazalište

Na ono mjesto će se danas nalazi Općinski dom, Kotor je imao svoje općinsko Kazalište. Na lijevoj i desnoj strani naređena su bila po dva reda loža, a poviše vrata ulaza u plato velika, za ličnosti. Poviše pozornice je obstojala saloča za bife tokom zabava. Godine 1882. kada je buk-

nula Krivošinska buna, došle su u Kotor tri regimente vojske: Taisch, Maester Aleman i Es-sen. Kako Općina nije imala toliko mjesta da da-de vojski, dala im je Kazalište, koje je već bilo u istrošenom stanju, jer se nije popravljalo i po malo tako je došlo u propadno stanje.

Tada je Općina digla lože i načinila dvije gale-rije i u pokladne dane tu bi se priređivali Velju-ni. Za velikih privatnih zabava u Kazalište bila jedna zatvorena vrata, koja su vodila na prvi kat Kazerme. Sa dozvolom vojne vlasti, ta bi se vra-ta otvorila i dobio bi se ulaz u Kazermu i tu bi bila restauracija. Kada se na to mjesto ogradila Općina, kafana »Dojmi« se povećala i sve zabave prešle u nju.

Prošlost pomorstva u Boki

Godine 1805. Boka je imala 400 patentiranih brodova, a 280 nepatentiranih. U Boki je tada bilo 238 patentiranih pomorskih kapetana i 3.000 mornara. A godine 1850 – 1870. raspola-gala je još uvijek sa preko 100 brodova, kojih je najviše posjedovala Dobrota pa Prčanj. Pod francuskom vladom nastaje prvi gospodarski

udarac bokeljskom pomorstvu i tada je pomorstvo u Boki počelo da opada, te su morali bokeljski pomorci da pođu u službu kod tuđih brodova. Godine 1836. sa dvije trećine brodova Austro-Ugarskog »Lojda« zapovijedali su kapetani Boke-lji, a god. 1848. bilo je iz Boke 15 zapovjednika austrijskih ratnih brodova.

Petar Smecchia iz Perasta prvi je otvorio trgovački saobraćaj između Mletačke republike, Rusije, Danske i Prusije u XVIII vijeku. Kapetan Bogdan Bilafer iz Strpa razvio je prvi austrinsku trgovačku zastavu u Indiji, oplovivši Afriku 24 puta. Kap. Simo Milašinović iz Herceg-Novoga, prvi je razvio austrinsku trgovačku zastavu na rijeci Misisipi u Americi. Kap. Ivan Visin iz Prčanja prvi je pod austrinskom zastavom oplovio čitavu zemaljsku kuglu. Boka Kotorska je imala mnogobrojnih glasovitih i junačkih pomoraca, a naročito kapetana Jeronima i Marina Bisanti-a, Vicka Mazarovića, Ivana Bronzu, Matiju Zmajevića, Štukanovića, Bujovića, Đura i Petra Bane, Antuna Zermana, Marka i Joza Ivanovića, Petra Želalića, Antona Đurovića, Bogdana Vukasovića, Andriju Berberovića, Mata Mršu, Nikolu Sbutegu, Marka Florio i mnogih drugih. Boka Kotorska je imala dva poznata brodogradilišta, u Kotoru i u Perastu. Naročito kotorsko bilo je na glasu da je vanredno tačno u svim svojim radnjama. Nije zato čudo što su Bokelji bili vrsni brodograditelji. Kao takovi mnogo su se istakli i u svijetu, a najviše Peraštanin Agostinović, koji se odlikovao u izgradnji velikih mletačkih ratnih lađa, i Miloš Vukasović iz Dražin Vrta, koji se istakao kao arhitekt u brodogradnji, te su se po njegovim nacrtima ogradili najljepši i najveći brodovi Republike Argentine.

(Sabrao iz knjige povijesti Bokeljske mornarice)

Stari monumenat

Na Obali, između pristaništa i sadašnje Carinarnice nalazio se jedan takozvani Monumenat, podignut od zemlje i na površini visok 1 metar i 30 centimetara. Ograđen je bio na četiri čoška i četiri ulaza, sa skalinima od čoška do čoška. Skalini su bili ograđeni kao pola mjeseca, a od prvog pri zemlji do zadnjeg bili su kraći jedan od drugoga, izgledalo je trokut.

Na četiri čoška površine su bile četiri kamenite klupe, također i pri zemlji. Po sredini jedno stablo, a na četiri čoška po jedno stablo. Širina i dužina je bila po prilici 6 metara. Građanstvo koje bi dolazilo da čekaju parobrod tu bi se zaklonili od sunca, a možda je u tu svrhu bio i ograđen. Ja kao dijete sam tamo hodio igrati (»Ai

quatro cantoni«).

Kada se nazad 40 godina produljila obala, sršili su ga, ali je mogao i da ostane, jer nije nikome smetao. I tako kod nas sve stare uspomene nestaju.

Plemićke palače u Kotoru

Plemićke obiteljske palače koje i dan danas neke u Kotoru postoje, ali u tuđe ruke: Palača pjesnika Pime, imovina Dr Lazarevića, palača braće Bizanti danas imovina braće Stefanović, palača Gregorina danas imovina Sbutega, palača Pasquali srušena i na zemljištu podignut Ate-lje »Laforest«, palača Bolica srušena od potresa i na to mjesto Tomićić Vicko ogradio palaču i danas nasljedstvo braće Ribica. Vrata ulaza u palaču i sa strane dva prozora postoje od bivše palače Bolica. Palača Drago srušena od potresa, ali i danas postoji komad te palače pri Biskupiji, sa mletačkim prozorima. Palača je bila na tri kata produljena do kuće Perzi. Tada je trg Sv. Tripuna bio veći, u ono vrijeme nije postojao onaj vrt, ni onaj komad kuće, bivši Muzeo Mornarice. Palača Bucchia je bila od Pošte do Suda.

Ratni brodovi u kotorskoj luci 1888

Vila Zifra danas imovina Stefanović. Palača Dentali danas imovina Sbutega. Palača Ognjenović imovina ud. Paprenice. Palača Perzi imovina crkve Sv. Tripuna. Kuća Špira Bjeladinovića imovina nasljednika. Kula conta Marka Lukovića danas imovina braće Moškov. Ostale bivše palače srušene su od potresa.

Blažena Ozana

Kate Kosić rodila se 25. studenog godine 1493. Godine 1507 došla je u Kotor mlada 14-godišnja Crnogorka, pastirica Kate Kosić iz sela Relezi (Lješanska nahija), da se pokloni Bogu. Današnja Blažena Ozana nije htjela više da se povraća kući i pođe u službu kod plemićke obitelji Andrije Bucchia. Navršeci 20 godina pođe u nekoj malenoj ćeliji kraj crkve Sv. Bartolomeja. U ovoj ćeliji Kate provela u molitvi, postu i pokori sedam godina. 25. januara godine 1515. zaređuje se u treći red Sv. Domenika i dobija krsno ime Ozana. Iza nekoliko godina postane upraviteljica samostana Sv. Pavla. Preminula je 27. aprila 1565. godine i pokopana u istoj crkvi. Iz nekoliko vremena umrla je jedna druga đumna i otvo-

rili su grob gdje je ona bila pokopana, i po znakovima čudesa digli je iz groba uz velike svečane molitve.

Prije nego li su svete ostatke stavili na određeno mjesto, obaviše svečani ophod gradskim ulicama. U ophodu su učestvovala tri biskupa: kotorski Antun Zborovac, korčulanski Niko Španić i stonski Petar Luccari (Lukanović), nadalje dominikanski provincijal iz Dalmacije i mnogi drugi crkveni i svjetski velikodostojnici. Kovčeg sa svetim moćima nošahu četiri dominikanca, a četiri kotorska vlastelina krasnu nebnicu nad Blaženim tijelom. Kovčeg je slijedilo nepregledno mnoštvo naroda Kotora, Boke i Crne Gore sa voštanicama u ruci. Povorka se zaustavi pred crkvom Sv. Tripuna. Nosioci uniješe kovčeg i položiše ga na glavni oltar, a crkva se dupkom napuni naroda.

Neko benediktinac s Mljeta izreče zanosno slovo na hrvatskom jeziku, ističući svetost i rijetku krepost Blaženice. Nakon toga pohod proslijedi do crkve Sv. Pavla gdje istoga dana pod trpezom oltara Sv. Pavla sahraniše tijelo Blažene Ozane. Sve ovo opisuje očevdac. Blažena Ozana tri puta je nošena po gradu godine 1565. kada je preminula. Iza nekoliko vremena su je digli iz groba godine 1930. prilikom poblaženja.

(Ovo sam sabrao iz knjige uređene od don N. Lukovića)

Za vrijeme dolaska Francuza crkvu Sv. Pavla pretvoriše ju u skladište, a Blaženu Ozanu prenese u crkvu Sv. Marije Koledate. Po molbi biskupa Gregorine Francuzi dozvoliše da se oltar Sv. Pavla prenese u crkvu Sv. Marije Koledate, i postavi se je na oltaru, đe se i dan danas nalazi. Zgrada crkve Sv. Pavla i dan danas postoji, ali kako su se mijenjale države, Francuzi pretvoriše je u skladište, Austrija u kancelariju, a Italija zazidali tamnicu. Blažena Ozana u onoj crkvi đe je prvi put uljeglá da se pokloni Bogu, tu je kao Blažena i završila.

Biskupi, crkve i samostani

Za katolički značaj Kotora i Boke najbolji je dokaz što je u Boki bilo tri biskupije: Risanska od godine 591. do 1688, Budvanska od godine 1143. do 1830. a Kotorska od IX vijeka do danas. U Boki je bilo 12 benediktinskih samostana. U Kotoru 32 crkve i 20 kapelica plemićkih obitelji i 7 samostana.

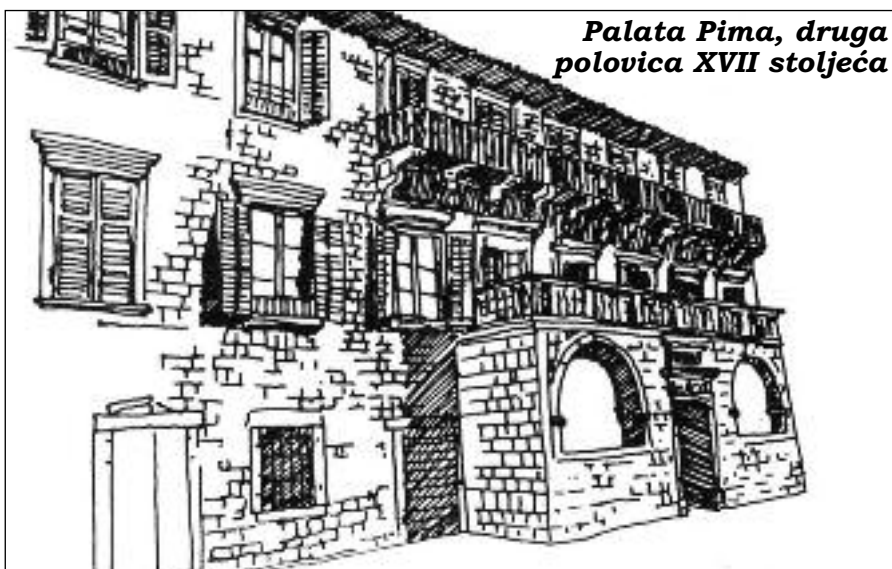
Risanska biskupija je bila ukinuta godine 1688, a Budvanska godine 1830. i pridonešena Kotorskoj biskupiji Svete Stolicе.

Od tih crkava danas se nalazi u gradu 6, i to: 1. Sv. Tripun, 2. Sv. Klara a sa samostanom, 3.

Sv. Marija Koledata, 4. Sv. Ana, 5. Sv. Križ i samostan – ograđena Gradska tamnica, 6. Gospa od zdravlja. Izvan grada: 7. Sv. Vinko i 8. Gospa od snijega.

Ostale crkve i samostani koji se znade da su obstojali su sljedeći: Gospa od Anđela, crkva srušena, samostan bivša Sokolana; Sv. Duh, crkva pretvorena u skladište, a samostan Hotel «Graz»; Sv. Nikola, danas pravoslavna crkva Sv. Nikola, data od Francuza godine 1808, a samostan srušen; Gospa od Rozarija, skladište; Sv. Luka, danas pravoslavna, data od Mlečića godine 1657, ograđena od plemića Cazafranca za zavjet svoje kćeri, i na plokati crkve i dan danas postoji spomen ploča u latinskome jeziku za koju je svrhu građena ta crkva; Sv. Pavle, samostan, ograđena palača; Sv. Frane, crkva srušena, u samostan stanuje privatna obitelj. Iza Centrale nalazila se crkva Sv. Frane, ograđena od kraljice Elene (godine 1288.), crkva i samostan bi uništen radi turske navale; crkva Sv. Nikole od bratovštine Bokeljska mornarica, na to mjesto je ograđena palača Stefanović; Sv. Mihovil (1166.), pretvorena u skladište, nalazi se prama Hotelu »Graz«, u novije doba zamijenili naziv Gospa od Karmena;

XVIII vijeku već ne postoji; Sv. Marko (godine 1431.) u blizini gornje, dolazi do ugleda dolaskom Venecije, koja uzimlje patronat, polovicom XVIII vijeka nema joj više pomena; Sv. Petar, Andrija i Šimun de Crepis (godine 1326.), Crepis je nosio nadimak brijega na kojem leži gornji dio grada, juspatronat porodica Bucchia i Mexa, polovicom XVII vijeka ne postoji; Sv. Agata (godine 1326.), u blizini crkve Sv. Nikole mornara, juspatronat porodice Bucchia, kasnije pridružena biskupskoj mensi, polovicom XVIII vijeka nema joj pomena; Sv. Katarina (godine 1397.) ležala je izvan grada, uz crkvu Sv. Frana, porušena godine 1657; Sv. Antun Opat(1431.), građena i dotirana od uglednog građanina Marina Druško, ležala je pokraj samostana Sv. Križa, juspatronat porodice Druško, godine 1765. još je postojala; Sv. Barbara (godine 1399.), na Šuranju uz gradske zidine, od godine 1513. već ne postoji; Sv. Marija Magdalena (godine 1326.) u gornjem dijelu grada, »in Criapis«, u blizini Sv. Ane, patronat porodice de Scitis, kasnije Drago, godine 1676. još je postojala; Svi Sveti (godine 1399.) u blizini crkve Sv. Tripuna, izgrađena je bila u zamjenu za one koje su u doba ratova bile izvan grada po-

Sv. Bartolomej (godine 1326.) nalazila se u blizini Sv. Klare, juspatronat porodica Bizanti, Drago, Grubonja, Pasquali, Bucchia i Zaguri; Sv. Jakov od Lođe (1326.), nazvana tako jer je stajala blizu Lođe, do godine 1365. crkva još obstojala; Sv. Ivan Krstitelj »de portella« (godine 1221.), pripadala je obiteljima Dersa i Bisacca, kasnije Bizanti, nalazila se na Gurdiću uz gradske zidine, pokraj otvora (»de portella« otuda joj ime) kuda se bacao smet u more, u

rušene, početkom XVII vijeka o crkvici nema više spomena; Sv. Filip i Jakov (godine 1431.), u blizini Sv. Klare, godine 1580. pretvorena u skladište praha; Sv. Stjepan (godine 1431.) leži na brijegu iznad vrata Gurdića, postoje i dan danas ruševine, a mjesto se zove Sv. Stjepan; Sv. Ivan (godine 1440) u tvrđavi Sv. Ivana, po kojoj je tvrđava dobila ime, služila je kao bogomolja za vojnike, a službu su vršili franjevci Sv. Klare; Sv. Juraj (godine 1326.) izvan grada, na

**Kap. Petar Želalić iz
Bijele (1717-1811)**

**Crkva Gospa od vrtova u
Tabacini, obnovljena 2007.**

Puču, juspatrionat porodice de Lechis, kasnije Mexa, godine 1735. već porušena; Sv. Vasilj (godine 1330), negdje na Puču, juspatrionat porodice Drago, godine 1568. već ne postoji; Sv. Marija (godine 1441.) negdje na Puču, godine 1568. zadnja vijest; Sv. Blaž, iz oporuke Buccie pok. Pavla Buccie od 3.marta 1450.godine doznaje se da je njegov đed bio zavještao crkvi Sv. Blaža izvan grada jednu sliku «ecclie sci Blasii extra muros», no crkva je još za života oporučiteljeva oca bila porušena, pak je otac odredio sliku crkvi Sv. Nikole mornara; Sv. Dujam (godine 1331.), u crkvi se vršila služba božja još koncem XV vijeka, ruševine postoje u Škaljare; Sv. Križ (godine 1331.), ruševine postoje u Škaljarima, povrh puta što vodi na Trojicu; Sv. Trojica (godine 1431.), stajala je na Trojici, juspatrionat Općine kotorske; Sv. Srđ (godine 1331.) ližala je izvan grada, u Mišulić, posljednja vijest godine 1524; Sv. Vid (godine 1526.) u Dobroti blizu grada, porušena 1537; Sv. Vinko Fereri, građena koncem XV vijeka uz samostan Sv. Nikole, porušena godine 1537; Sv. Nikola vrtova (godine 1289.), ležala je poviše vojničkog kupališta, porušena između 1658-1723; Gospa milosrđa (godine 1518.), od te crkve nema već ni traga, Gospa od milosrđa postoji još u Tabacini kod Kotora, obično je zovu Gospa od snijega ili Gospa od vrtova; Sv. Veneranda, sijelo Bratovštine mesara, čiji Statut potiče iz godine 1491, uzdržavala se je taksom koju je Bratovština pobirala na zaklane životinje; Sv. Benedikt (godine 1326.), ispod crkve Sv. Križa, godine 1603. ustupljena od bratovštine Sv. Križa Bratovštini crevljara; Sv. Jerolim (godine 1450.), ležala u gornjem dijelu grada, put Šuranja, patronat porodice Paltašić,

god, 1765. crkva još postojala; Sv. Rok i Sebastijan, na gradskim zidinama, takozvana Citadella, god. 1501. restaurirana od providura Sebastijana Contareno, juspatrionat prešao na providure, kad bi zatvorena bogoslužju, bi upotrebljena kao skladište municije i zatvor osuđenih na smrt; Sv. Martin (godine 1326.), o benediktinskom samostanu, kojemu je crkva pripadala sačuvao se je spomen, utrnućem samostana imanje je prešlo na biskupsku mensu; Sv. Marija i Lucija (godine 1326.), starijoj crkvi Sv. Marije bi dodana godine 1360. kapelica Sv. Lucije, po čemu nastaje zajedničko ime Sv. Marije i Lucije, uz crkvu je postojao ženski pustinjački samostan, koji se početkom XVI vijeka nalazi porušen; Sveti Bernardin (godine 1445.), preda ga svećenik Marin Drago upravitelju crkve sv. Nikole vrtova.

SAMOSTANI: 1. Sv. Martin; 2. Sv. Frano; 3. Sv. Klara; 4. Sv. Marija i Lucija; 5. Sv. Pavao; 6. Sv. Nikola; 7. Sv. Bernardin; 8. Sv. Petar; 9. Gospa od Anđela; 10. Sv. Josip.

BRATOVŠTINE: 1. Sv. Križa (Dobre smrti), osnovana godine 1298; 2. Sv. Nikola, pomoraca, osnovana godine 1353; 3. Sv. Duh, zaklonište siromaha, osnovano godine 1350; 4. Sv. Veneranda, mesara, osnovana godine 1491; 5. Sv. Benedikt, postolara, osnovana godine 1503; 6. Sv. Roko, osnovana godine 1574;

7. Sv. Homobon, šavci; 8. Sv. Josip, drvodjelci, zidari, bačvari, kalafati, sačinjavahu u zadnje doba zajedničku bratovštinu do godine 1694; 9. Sv. Marija, Gospine kćeri; 10. Sv. Juraj, nosači mrtvih; 11. Sv. Frano, trećorednice; 12. Sv. Klara, »Domagoj«; 13. Srce Isusovo, djevojčice.

(Ovo sam sabrao iz knjige »Katedrala S. Tripuna«, uređene od don Iva Stjepčevića)

Kako vam je drago...

Piše:

Vlasta MANDIĆ

Lucija: Na ženu ti danas počivaju tri kantuna od kuće. Znamo svi da je to od pamtivjeka.

DOVE: Znaš od kada ti je to nepisani zakon? Od one ure kada se prvi muški majmun largao sa grane, počeo dricavati kičmu, pomalo stavljati ruke iza škinje, podizati glavu, držati parlatinu: ovo ćemo ovako, ono ćemo onako i tako redom. Prvi ženski majmun ti se spustio za njim, ali se nije ispravljao. Glava dolje, kičma savijena, ruke stalno u movimenat. Ali finili su Mare bali! Došla je seksualna revolucija, rodovska ravnopravnost, ženska prava... živjele žene!

Loreta: O, očemo li to na barikade? Očemo li u rat protiv muškaraca? Smanji parlatinu! Što ste me danas zvale nije mi jasno, o čemu se radi?

Lucija: Imaš pravo. Dove se uvijek žesti na žensku temu. A nije joj ni čudo. Muž joj je regalao i onaj četvrti kantun, pa ne zna đe udara.

MARIJETA: Nije samo njoj regalao četvrti kantun. Sve smo ga dobile na regal i kako smo samo sretne. Samo radota, rankavanje i doma, i na posao, od jutra do sutra.

Loreta: Nisu sve suludne kao mi. Ima i onih furbastijih, pametnijih. Dignu se kad ih je volja, popiju kafu, dustaju se, pa kao figurini pravo na dvor u špenzu. Kuvaju do ure popodne, objeduju, poslije učine pižolot, pa u

promenadu, kupovinu, u kafiće, odmorne za noćni rad i tako svaki dan. Što im fali?!

Ane: Ma svaka ti je na mjesto. Nego i takvih sretnica je sve manje. Mene moj Krsto nikad ne pita – je si li se umorila, trebali ti što pomoći. Svaki put ima skužu. Stalno sastanci partijski, poslovni, ovi zbog krize, pa ga i oni tanto i vidim.

ZORA: Tu sam te čekala. Pošto držimo četiri kantuna od kuće, a to će ti reći i od države, moramo se organizovati zbog ekonomske krize i osmisliti akcione planove u cilju prevazilaženja, deboto, krolamenta.

DOVE: Ovo mi ne vonja na dobro, čim se pomenu akcionih planovi.

Lucija: Ma nije samo globalna ekonomska kriza u pitanju. Naša lokalna kriza traje mnogo duže i udružena sa ovom freškom, od ove godine, ne piše nam se dobro.

Ane: Neki govore da je počela propast svijeta. U Bibliji lijepo piše da će nas 2000 god. stići božja kazna.

DOVE: Kako ne! Ko da je to popit špricer ili bevandu. Ne može sve propanut odjednom. To ti je procedura. U početku ne osjećaš ništa, sve je kalmo, kao bonaca, čak ti se sve čini lijepo. Onda malo po malo sve se kovitla. Orkanski vjetrovi pustoše sve pred sobom, život se talasa, sve brže i jače. Jači gaze slabije bez milosti. Sve počinje da se urušava, zemlja se tresse. Pada nebo na zemlju, izlivaju se rijeke, mora buuuuuu...

Bepa: Dove, jesi li pala u trans? Kate, udri joj dva škopacuna, prodrmaj je da dođe k sebi. Što je tebi jadna ne bila? Činiš šemence, oli si sinoć na televiziji gledala „Četiri jahača apokalipse“?

DOVE: Neka, neka, luda je Dove. Kada se desi, samo mi nemojte reći da vam nisam ništa unaprijed avizala. Sve mi vonja na to, pa vi kako očete, kako vam je volja.

Bepa: Da znate, Dove ne govori lude. Cijeli svijet je izludio. Sve ti je došlo od danas do sutra.

Lucija: Eto, zato smo se danas i sastale da vidimo što možemo učinjet da se situacija popravi. Kada svako popravi kod sebe doma, onda je lako stati na zelenu granu. Ja bi ovu šedutu proglasila za konstitucionu sa jednom tačkom dnevnog reda - osnivanje ženske vlade ispod palme - sa ciljem da nam sva četiri čoska od kuće, i dalje, pravo stoje.

Mjesto sastanka radi praktične ošervacije bit će šentada, ispod treće palme kod kafane Dojmi, jer je to najprometnije mjesto. Ima lijepe ladovine, dobru vištu. Tuda defiluju avokati, špacakomini, dileri, kamarijeri, direktori, prešidenti, službenici, študenti, laboratori svake vrste, domaćice... Sve je transparentno.

Ane: Moramo pozvati vide-nije domaćice.

MARIJETA: Ja bi pozvala i mladžariju. One od 18-25god, na njih svijet ostaje.

DOVE: Ako ostane?!

Bepa: Opet ti Dove. Uozbilji

se. Ako nemaš pozitivnu energiju, odma ajde doma.

Dove: Ne znam kako ću je imat kada su svi, oko mene, nadrtoga nosa. Face su im od kon- pasiona. Pa ti sad budi od morbina.

Loreta: Ne znam kako ćemo s mlađarijom. Njih treba ufatit kada su budni i freški. Znaš da po noći danjuju, a po danu noćuju.

Ane: Ja ću pozvati Anku od Parila. Ona je bila zapisničar u doba komiteta, pa može i nama vodit zapisnik.

Loreta: Ona ti je, de kapoto, van upotrebe. Pasala su ta vremena. Panuo je zid, a sa njim i komunizam.

Ane: Bogami se varaš. Kako ja vidim stvari na jednoga od ovih novih partija dolaze po dva od bivše partije. Dobro kaže Dove. Ne može se ništa odjednom oburdat.

DOVE: Eto vidite. Spominjat ćete vi mene više puta.

MARIJETA: Nešto smrdi i dimi.

Lucija: Ao, sigurno je sve izgorelo. Stavila sam mladu jagnjetinu sa bižom. Sve je izgorelo. Ništa, danas ćemo kruva i zuba za objed.

Ane: Kada žene idu u politiku tu ti nema ni ručka ni večere.

Loreta: Zaboravili smo na šinjoru Lauru. Ona je već bila na šedutu u Podružnicu slobodnih građana, ima iskustva, a nema dlake na jeziku. Zovi je neka odma dođe. Marijeta, ti si žvelta, trkni na čas do šinjore Laure i dovedi je.

Laura: Marijeta mi je uz put sve špijegala. Ne mogu vjerovat da ste se movile. Nešto će krepat. Od kada ja držim parlatinu sa moga finjestrina. Sve ste okrećale glavu i vatale šijun iza kantuna - neka Laura samo dimi, nema pametnija posla.

Lucija: Nemojte se žestiti, šinjora Laura, nije ni nama

lako. S posla na posao, nemamo kad dići nos od rabe, niti rešpirat. Vi ste slobodna žena, brinete samo o sebi.

Laura: Nego kako, a ko će brinuti ako ja ne brinem. Stignem se informisati o svemu, pročitati libro, imam vremena za razmišljanje. Oli bi stari Grci bili onako napredni i pametni da su stalno rabotali. Imali su slobodnoga vremena i gledali u nebo, prirodu, život. Svaka im je zlatna. Od kada ja govorim o ovome našem milome gradu. Pitam se će nam je budućnost iliti ga strategija razvoja? Pitam, niko ne odgovara. Mali od Krsta postolara je završio universu u Bolonji, mali od Pera u Londonu, a mala od Trifone konzervatorijum u Moskvi. I, i će se vratiti?

Lucija: Dobro zborite. Niđe! Oni su prenaučeni.

Laura: Sve je pasalo i još će da pasa.

MARIJETA: Reko mi je Tomo iz preduzeća od benzina da se šalju svi doma, jer se sve seli gore u centar.

Laura: Eto ti ga na. To još nisam čula, ma kako mi je umaklo. Ovi, što su rasprškani od preduzeća od brodova, nisu se još oporavili. Svako veče, ispod finjestrina, mi prolazi naluštrani kormilar i recituje kao naš slavni pjesnik Bolica. Zna da ga slušam pa počne:

Boka tuguje i suze roni
U koroti Kotor, Perast i Dobrota

Mrtvački sveti Tripun zvoni
Pomorci slavni gdje vam je flota?

Kome ste dali blago bokeško

Ko ga potopi da više ne zaplovi

I cunamiju to je izvest teško

Pomorci slavni gdje su vam brodovi?

Svi potonuli bez fortunala
Umjesto pjesme mornarski lelek se ori

Ni vrgola za urok nije ostala

Pomorci slavni gdje su vam vapori?

Lucija: Eto ste nas rasplakali. U srce me tako. Nema više ni barki, a kamoli brodova, teško nama!

Laura: Što teško? Svi ste meškini. Svaki put zalijem pjesnika- kormilara bukaricem vode. Oli sam mu ja direkcija, pa mi recituje i udara u tanke žice, pa poslije ne mogu zaspat.

MARIJETA: Možda, jadnik, misli kako ste vi žena od rišpeta, enegična i od ugleda da možete što pomoć.

Laura: Ja imam ideju, ali niko ne abadaje. Imamo li mi najstariju pomorsku bratovštinu na svijetu?

Svi: Imamo, Bokeljsku mornaricu!

Laura: Slavi li bratovština ove godine 1200 godina postojanja?

Svi: Slavi!

Laura: Zašto je stvorena Bokeljska mornarica?

Svi: Ne znamo!

DOVE: Ja znam. Da igra kolo na dan sv. Tripuna 3. februara svake godine. Kako mi je mило čut kada zasniva gradska muzika slavno kolo. A još kada učine dir po Kotoru. Kako samo figura dirigent, onaj mali Begović, ke peršona, ke mot!

Laura: S kim sam se ufatila u kolo. Injoranti, mezomati, kukumari, eto što ste. Bokeljska mornarica je brinula o pomorcima i njihovim porodicama u nevolji, nalazila im ukrcaj na jedrenjake, izdržavala bolesne marinere... Uzmite libro pa pročitajte, tamo vam sve piše. Kada pročitate javite mi se. U sledeći foj od ovoga glasnika ću vam sve špijegat.

PUTOVANJE FRANCUSKOG NOVINARA I PUBLICISTE
CHARLESA YRIARTEA

Veličanstvena Boka

Piše:
Željko BRGULJAN

Francuski novinar i publicist, istaknuti intelektualac španjolskog podrijetla **Charles Yriarte** (Paris, 1832.-1898.) slovio je za vrlo učenog romantičarskog vizionara i izvrsnog poznavatelja klasične Europe. No njegov je nemirni duh išao dalje, tragajući, na svojim brojnim putovanjima, za skrivenim kulturama naroda s ruba europske civilizacije.

Godine 1878. izašla je u Parizu u izdanju Librairie Hachette Yriarteova knjiga putopisa *Les bords de l'Adriatique et le Monténégro, Venise – l'Istrie – le Quarnero – la Dalmatie – le Monténégro et la rive Italienne* u kojoj opisujući svoja putovanja istočnojadranskom obalom daje i slikoviti opis Boka kotorske.

Yriarte se u Boku zaputio Lloydovim parobrodom iz Dubrovnika ploveći do Kotora sedam i pol sati po lijepom jesenskom vremenu. O svom prvom uplovljavanju u Boku piše:

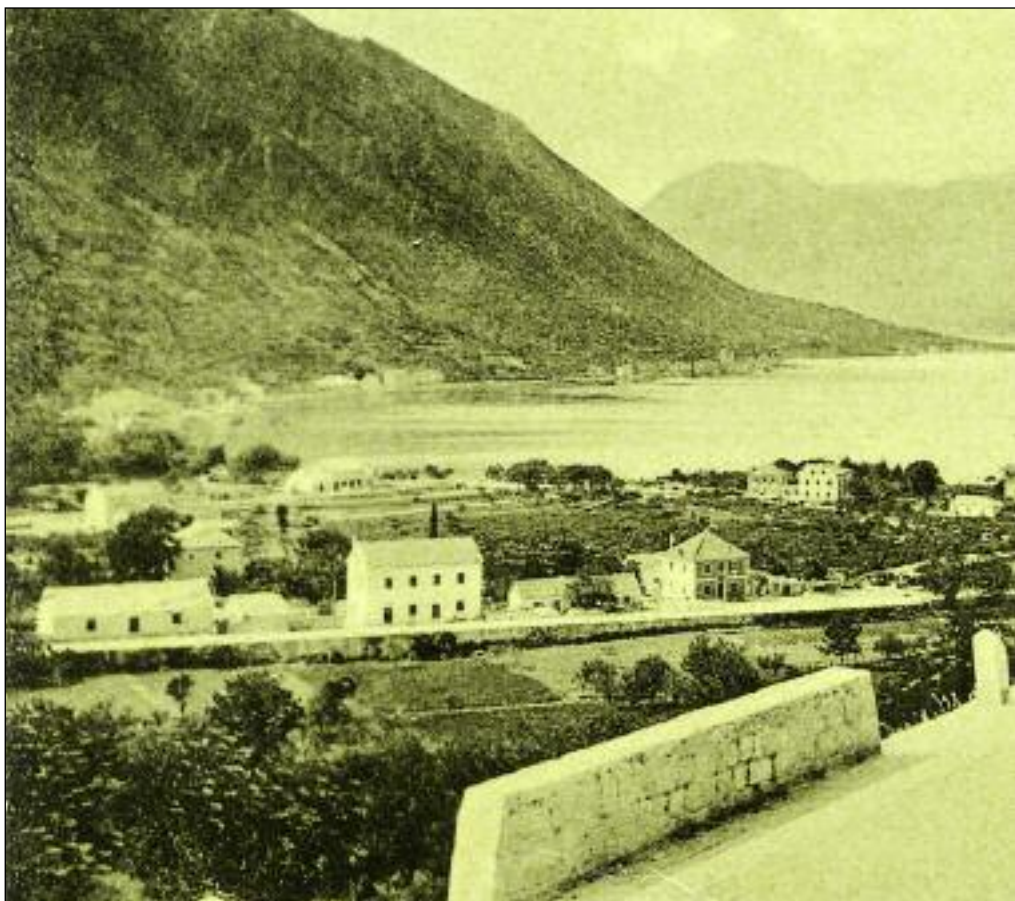
„Od trenutka kad oplovimo Oštri rt i uđemo u Boku kotorsku, ploveći uz obalu prekrasnih zaljeva, ukazuje nam se prizor koji neki zemljopisci smatraju jednim od najljepših na svijetu. Boka kotorska zacijelo je jedno od najljepših mjesta na kugli zemaljskoj; nigdje priroda nije s toliko mašte, s toliko blještavila i s takvom silinom manifestirala svoje skrivene snage, mijenjajući svoju površinu u vrijeme

«Boka kotorska zacijelo je jedno od najljepših mjesta na kugli zemaljskoj», piše Yriarte u knjizi putopisa *Les bords de l'Adriatique et le Monténégro, Venise – l'Istrie – le Quarnero – la Dalmatie – le Monténégro et la rive Italienne*

kad se stvarao svijet; nijednom kutku na kugli zemaljskoj nije dala istodobno tako ljubak i tako veličanstven izgled...“.

Od ulaska u Bokokotorski zaljev do grada Kotora plovid-

ba je trajala oko dva sata. Prolazeći kroz Verige (Catene) Yriarte navodi da je prolaz tako uzak da je mađarski-hrvatski kralj Ljudevit braneci Kotor od mletačkih napada, 1381. godine, s jedne na dru-

gu stranu dao razapeti verige (lance), pa je otuda moreuz dobio naziv Catene - Verige. Informira nas da parobrod na liniji Dubrovnik - Kotor pristaje četiri puta: u Herceg - Novom, Risnu, Perastu i Kotoru.

Nakon Hercegnovskog Yriarte opisuje Risanski zaljev, a opisujući otoke pred Perastom iznosi neke netočnosti. Ističe da se na otoku sv. Đorđa nalazi pravoslavni samostan, a zapravo je ta stara opatija, koja je nekad pripadala benediktincima, u kontinuitetu do danas katolička. Sljedeći krivi autorov navod je da se na otoku Gospe od Škrpjela nalazi „kapelica posvećena katoličkom obredu“. Sredinom sedmog desetljeća XIX. stoljeća, kada je Yriarte putovao ovim krajevima na Škrpjelu se nalazila sadašnja crkva, podignuta 1630. na mjestu kapele iz XV. stoljeća. Nadalje, za sliku Madone s djetetom, koja se nalazi na središnjem oltaru sveti-

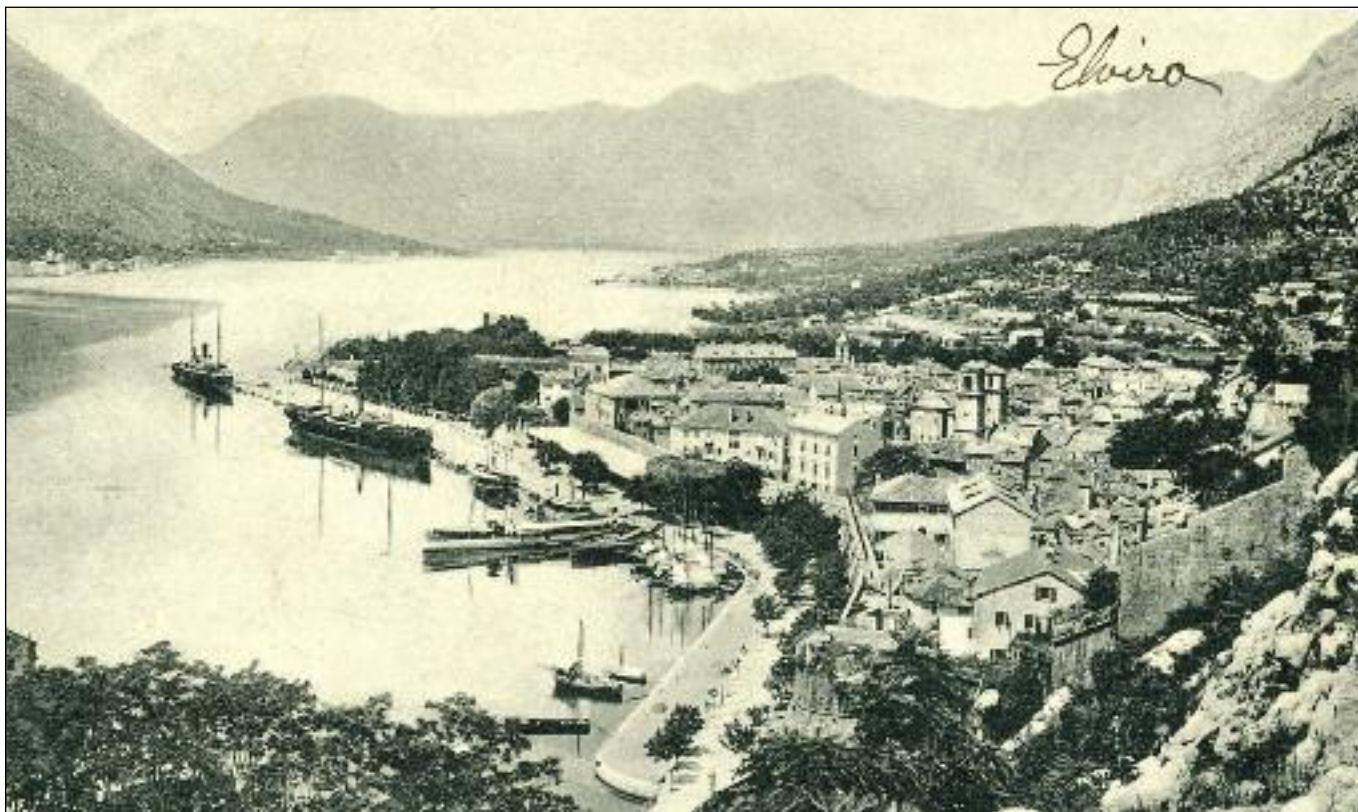
šta, kaže da se „pripisuje osobno svetom Luki“. No, danas je opće poznato da je ikona Gospe od Škrpjela, nastala oko 1452, djelo kotorskog slikara Lovra Marinova Dobričevića.

Svoju plovidbu kotorskim zaljevom Yriarte ovako opisuje: „Kako se primičemo gradu, smještenom u dnu zaljeva kao u nepristupačnoj pećini, priroda je sve oštija i nemilosrdnija. Dražestan kontrast između bijelih vrhunaca i bujnog zelenila u podnožju uskoro prestaje: iza drvoreda koji je posađen da bi zaštitio mulo za iskrcaj i šetalište uzdiže se strma, gotovo okomita, hridina; dojam ljupкости i miline nestaje i priroda djeluje oštro i surovo. Klima Boke je zdrava, zemlja je suha i nema groznice. Ljeta su vruća, proljeća i jeseni vrlo ugodne. Zima je oštija nego bilo gdje u Dalmaciji jer su u blizini snježne planine i ima puno padavina. Bo-

kelji (Bocchesi) ili stanovnici Boke, smatraju se u cijeloj Dalmaciji posebnom vrstom; u Zadru će vam u mnoštvu pokazati nekoga i reći: To je Bokelj, jer se odlikuje karakterističnom fizionomijom i osobinama. Uspjeli su od svoga kraja, s malo obradive zemlje koja je zapravo tek pojas u podnožju planine, stvoriti jedan od najbogatijih okruga u Dalmaciji zahvaljujući marljivosti, sklonosti pomorstvu i trgovini, te njima svojstvenom smislu za štednju...“.

Nastavljajući opisivati Bokelje i njihovu pomorsku djelatnost Yriarte kaže: „Bokelj se rađa kao pomorac, to je njegova vokacija. Smion je, sklon pustolovini, vrlo snažne građe; to je narod izuzetne ljepote... More je bokeljsko bojno polje i dovoljna je jedna godina bogata olujama da opustoši gotovo cijelo mjesto. No oni koji izbjegnu bijesu vjetrova vraćaju se bogati, ponekad još uvijek mladi; vidio sam mnoge koji su proputovali cijeli svijet i skupili pristojno bogatstvo, a još su izgledali u cvijetu mladosti. .. Nisu nimalo tašti, ne pokušavaju zabljesnuti razmećući se bogatstvom pred susjedima; nemilosrdni su prema sebi, sabrani i promišljeni i orijentirani na svoju malu zajednicu. Rečeno mi je da najbogatiji među njima imaju uzorke oružja iz svih zemalja koje su proputovali i da njima krase svoje domove: ta sklonost vuče podrijetlo iz stoljetne nužde da se brane od Turaka i Crnogoraca. Tek su u posljednje vrijeme konačno sigurni u svom zaljevu kojim dominiraju strme planine koje, čini se, ni jedno ljudsko biće ne može pregaziti, no koje su ipak pristupačne kozjim nogama Crnogoraca.“ Nadalje, navodi kako Dobrota, tada najbogatije pomorsko mjesto, u doba oskudice u zaleđu otvara apetite Crnogorcima koji

upadaju na njen teritorij radi pljačke. S obzirom da je Dobrota, kaže Yriarte, od Crne Gore odvojena samo jednim stjenovitim brdom, kuće (palaci) Dobročana opasane su zidinama sa puškarnicama kako bi se obranili.

Na koncu parobrod pristaje u Kotor o kojem je autor ovog značajnog putopisa zapisao: „Posljednji zaljev nema oblik kruga već vrlo šiljastog trokuta: na samom vrhu trokuta nalazi se grad Kotor, a s lijeve i desne strane protežu se visoke planine koje priječe prolaz sunčevim zrakama... U kratko vrijeme koje sam tamo proveo imao sam osjećaj da je Kotor, koji se nalazi gotovo u srcu europske civilizacije, jedan od najizoliranijih kutaka na svijetu. Stanovnici su ozbiljni, jednostavni i srčani... Cijeli grad opasan je zidinama; postoje tri ulaza, dva se zatvaraju nakon zalaska sunca, a treći, onaj na obali, Vrata od mora, dostojanstvenog izgleda i ukrašena grbovima i natpisima, u dane

kad stiže parobrod ostaju otvorena do ponoći.“

Kavanu Dojmi, koja se sve do sredine XX. stoljeća nalazila u blizini morskih vrata, opisuje kao vrlo ugodan restoran smješten na šetalištu izvan zidina u kojemu blaguju putnici, časnici garnizona i državni službenici. Nakon što je opisao kotorske pijace i trgovanje Yriarte iznosi povijesne činjenice vezane za izmjene vlasti u Kotoru i Boki. Velik dio svog putopisa posvećuje opisu stanovništva, njihovih karaktera, običaja i njihovu odjevanju.

Zapisi o putovanju Bokom kotorskom francuskog putopisca Charlesa Yriarte, iako sadrže i poneku netočnost, puni su zanimljivih i vjerodostojnih opisa ovog bajkovitog zaljeva jednog u nizu europskih intelektualaca koji su kroz XIX. stoljeće, tragajući rubovima europske kulture, otkrivali život i običaje tamošnjih naroda. Ono je, uz likovne priloge Sorrieua, Valeria, Barbana i drugih, i svjedoče-

nje drastičnih promjena ovoga jedinstvenog jadranskog zaljeva, posebno nakon devastacija nerazumnim graditeljskim zahvatima u posljednja tri desetljeća. Dok čitamo Yriartove opise Bokokotorskog zaljeva i u mislima nam putuju zaljevske vizure nameće nam se pitanje: može li se Boka spasiti? Može li struka utjecati na lokalnu i državnu vlast da se zaustavi brutalna devastacija ovog bisera Jadrana? Sve što je lijepo u Boki djelo je Stvoritelja i nekadašnjih Bokelja. Nije se dovoljno ni pošteno time samo služiti u reklamne svrhe, treba nešto učiniti da se spasi dvorac Tri sestre (Tre sorelle) i samostan sv. Nikole u Prčanju, palača Visković u Perastu, crkva sv. Franje u Kotoru kao i drugi biseri bokeljske graditeljske baštine! Još uvijek nije izgubljena nada da će neki novi Yriarte u budućnosti s jednakim ushićenjem uplovljavati u ovaj nezaboravni zaljev.

Priredio:
Tripo SCHUBERT

Kada dođem Tivtu gradu

16. 4. 2009. U sklopu održavanja Montenegro Dance Festivala (13-19.04), a u suradnji s Centrom za kulturu Tivat, Hrvatsko građansko društvo - podružnica Tivat upriličilo je program dobrodošlice za goste Osnovne škole „Ljudevit Modec“ iz Križevaca. Učenike su od 15-19.04. u svojim domovima ugostili obitelji članova udruge. Program je otvorila **Elza Lasan-Zorobabel**, vicekonzul Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Kotoru. Neposredno nakon otvorenja, mali su Križevčani plesom i pjesmom ostavili dah svoje tradicije u galeriji Buće Luković.

U programu su sudjelovali i polaznici dopunske škole hrvatskoga jezika pod vodstvom nastavnice **Marine Bastašić**, **Antonija Vučinović** i **Josip Petković**, obučeni u tradicionalnu bokešku nošnju, koji su sve prisutne pozdravili recitacijama o Boki i Hrvatskoj. U sklopu programa dobrodošlice bila su pripremljena i osvježavajuća pića te sitne delicije bokeškoga kraja (kolačići, projara...). Na prvome katu Galerije postavljena je i izložba, koja je naše goste,

ali i sve one koji su došli pogledati, vješto provela gotovo cijelim Bokokotorskim zaljevom. **Anto Vuksanović** nas je uveo raznolikošću suvenira, vrša i bočica. Postav **Darka Botice** otkrio nam je kakvi su sve brodovi plovili našom Bokom, vjerodostojno ih prikazavši preciznom

izradom od palmına drveta. **Marija Ramljak** svojom nam je izradom od tijesta prikazala lutke s tradicionalnom uniformom Bokeljske mornarice te lastovsku narodnu nošnju. Putovanje Bokom ovom izložbom upotpunio je i **Počanić Marko**, koji je svojim slikama od trstike na plišanoj podlozi ostavio trag katedrale sv. Tripuna, bokokotorskoga i budvanskoga pejzaža. **Gracija Škanata** svojim je ručno izrađenim oružjem Bokeljske mornarice i bajuom oživio vrijeme poznatih bokeških mornara i admirala. Bokešku tradiciju i suvenire nakratko su prekinuli crteži i kolaži djece – polaznika hrvatske dopunske škole, da bi nakon njih ručni rad ateljea Slaby u naša domaćinstva vratio one prvotne, ali već pomalo zaboravljene stvari, poput demizana, amfora, sumpreša, bokala, bronzina. Svi su se složili – lijepo postavljena izložba izmamila je divljenje svakog posjetitelja.

Dan kasnije, na poziv **Dejana Pešića**, organizatora Festivala, krenulo se vodenom kočijom na krstarenje Zaljevom. Na Pinama se nestrpljivo čekao polazak. Vrijeme nam je bilo u korist, čak ni nekoliko kapi kiše nije pokvarilo dobro raspoloženje. Prolaskom kroz tjesnac Verige otvorio se pogled na risanski i kotorski zaljev. Gostima smo u kratkim crtama ispričali povijest ovoga kraja. Oplovili smo oko otoka Gospe od Škrpjela i sv. Jurja pred Perastom i uputili se prema Kotoru. No, kako je vrijeme odmicalo, ubrzo smo stigli do Kotora, u obilazak starog grada.

U nedjelju ujutro Križevčani su se uputili svojim kućama. Domaćini su ih ispratili do autobusa ispred hotela Mimoza u centru Tiv-

ta. Razmijenjeni su brojevi telefona, adrese i utisci. Djeci se boravak u Tivtu svidio, a bilo je i onih koji su izrazili želju da ostanu. **(priredile prof. Marina Bastašić i Ljerka Sindik)**

Uskršnji koncert

18.4.2009. Podružnica HGDCG iz Tivta organizirala je uskršnji koncert u crkvi Sv. Roka u Donjoj Lastvi. U programu je sudjelovao zbor S. Roka iz Lumbarde na Korčuli. Uz pomoć župnika don **Iva Ćorića** u župnoj konobi je priređen domjenak i druženje.

Posjet delegacije iz Stoca

21.4.2009. Delegacija Hrvatske Matice, ogranka Stolac, u sastavu: **Željko Raguž**, predsjednik Matice, dr.sc. **Pero Marjanović**, urednik godišnjaka „Stolačko kulturno proljeće“ i **Stanislav Vukorep**, član uredništva, posjetili su HGDCG i u razgovoru sa dr **Ivanom Ilićem** i **Tripom Schubertom** dogovorili suradnju i predstavljanje našeg društva na ovogodišnjem Stolačkom kulturnom proljeću.

Don Brankov dom

25. 4.2009. Na poziv Bratovštine „Bokeljska Mornarica 809“ Zagreb, a u povodu obilježavanja dva jubileja, 1200. obljetnice Bokeljske mornarice Kotor i 85 godina djelovanja Bratovštine u Zagrebu, HGDCG je sudjelovalo na

otvorenoj tribini „Don Brankov dom-stjecište ljudi i ideja, duha i kulture“, održanoj u Tribi-

ni Grada Zagreba na Kaptolu. Manifestacija proslave jubileja održava se pod pokroviteljstvom predsjednika RH **Stjepana Mesića** i uz prijateljsku potporu gradonačelnika Zagreba **Milana Bandića**.

Nakana trećih po redu „Don Brankovih dana“ bila je, osim sjećanja na velikog bokeljskog svećenika i intelektualca, prezentacija sadašnje društvene vizure Boke.

Na tribini su govorili: ministar kulture, medija i sporta Crne Gore **Branislav Mićunović**, veleposlanik Crne Gore u Vatikanu dr. sci. **Antun Sbutega**, tajnik HGDCG **Trip Schubert**, urednica Hrvatskog glasnika **Tamara Popović**, te domaćin i organizator dr. **Josip Gjurović**, predsjednik Bratovštine. Tribini je nazočila i pozdravila skup u ime ministra kulture RH Boža Biškupića državna tajnica **Nina Obuljen**, koja je zahvalila ministru Mićunoviću na dobroj suradnji, uvjereni da upravo kulturom na najbolji način razvijamo odnose dviju država. Ministar Mićunović je uzvratio zahvalnost ministru Biškupiću i svima koji pomažu povezivanju Crne Gore i Hrvatske.

U delegaciji koja je doputovala iz Crne Gore bila je direktorica Pomorskog muzeja Kotor **Mileva Vujošević**. U ime Grada Zagreba nazočio je **Boško Lozica**, a gosti tribine bili su predstavnica Ambasade Crne Gore u RH **Vesna Nikčević**, **Veselin Simović** iz Vijeća crnogorske manjine u RH, predsjednik Zajednica udruga Hrvatskih dragovoljaca domovinskog

rata **Tom Kačinari.**

Tajnik HGDCG Tripo Schubert u svom je izlaganju govorio o društvu i evocirao uspomene na suradnju i druženje sa don Brankom.

„U teškim devedesetim godinama Hrvati Boke su usprkos svim pritiscima uspjeli da ustraju u očuvanju svog identiteta, kulture i običaja. Nakon 1997, kada aktualna vlast napušta beogradski kurs i svoj brod okreće ka zapadu i susjednoj Hrvatskoj, Hrvati Boke se organiziraju i kroz institucije sistema rade na očuvanju identiteta i povezivanu pokidanih mostova. Jedna grupa istomišljenika iz Tivta i Kotora pokreće inicijativu o formiranju Udruge sa hrvatskim predznakom. Don Brankov dom na Sv. Stasiji postaje mjesto razmjene mišljenja i koncipiranja budućeg ustrojstva Udruge.

Don Branko se zalagao da Udruga ima građansku opciju, koju je objašnjavao riječima: „Mi smo svjesno i namjerno nazvali HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO CRNE GORE, jer vjerujemo da i Crna Gora ima svoj život u kojemu želimo sudjelovati kao djelotvorni, konstruktivni i pozitivni članovi društva, opće dobrobiti i vlastite koristi. Ne afirmiramo, ne konstituiramo i ne prodajemo nikakve pseudo-megalomanske, nacional-političke projekte. Naprotiv, osjećamo se na tragu onoga što se kod većih i iskusnijih već desilo. Želimo biti u respektu prepoznati, u miru prihvaćeni, u suradnji kooptirani i u kontekstu toga procesa vidimo sebe, zato smo građansko, a ne podaničko.“ Ova koncepcija je ugrađena u Statut, te članom društva može biti onaj tko prihvaća statutarne principe, bez obzira na vjeru i naciju.

Tako se 23. 06. 2001. utemeljilo HGDCG“, kazao je Schubert.

Na tribini je predstavljena knjiga „Bokeška kužina“ ing.arch. **Vlaste Mandić**, o kojoj je osim autorice govorio i organizator čuvene tivatske kulinarske manifestacije Žućenica fest **Mašo Čekić**.

Dr. Josip Gjurović kazao nam je kako su „Dani don Branka“ zamišljeni ne kao njegova komemoracija i glorifikacija, nego kao inspiracija i motivacija za teme u kojima je on dao prepoznatljiv začim.

„Ne ulazeći u značaj njegove uloge u Boki i Crnoj Gori, njegova je velika zasluga što je približio Boku, njenu kulturu i duh, ostalim pro-

storima, pokazao stoljetnu pripadnost europskom civilizacijskom krug“, objasnio nam je predsjednik bratovštine „Bokeljska mornarica 809“, koji je svojim djelovanjem na njenom čelu, uvjerali smo se i ovoga puta, također iznimno doprinio respektabilnom ugledu Bokelja u Zagrebu i diljem Hrvatske, te održanju kontakta sa zavičajem.

U nedjelju 26. travnja u Crkvi sv. Marije na Dolcu služena je sv. misa za dušu don Branka.

Uskršnji koncert u Kotoru

30.4.2009. U organizaciji HMI - podružnice Split i Podružnice HGDCG Kotor, a pod pokroviteljstvom grada Kaštela, u povodu Uskršnjih blagdana organiziran je nastup KUD „Ante Zaninović“ iz Kaštela. Mladi Kaštelani predstavili su se kotorskoj publici u koncertnoj dvorani crkve Sv. Duha folklornom grupom i mandolinskim sastavom. Plesom i pjesmom predstavljena je Dalmacija, ali i sjever Hrvatske, da bi nastup završio kolom iz opere „Ero s onoga svijeta“ Jakova Gotovca. Nakon koncerta Podružnica je organizirala domjenak u prostorijama Društva.

Koncert puhačkog orkestra

02. 5.2009. U organizaciji Podružnice HGDCG iz Tivta i Glazbeno prosvjetnog društva iz Tivta organiziran je koncert puhačkog

orkestra DVD-a Stankovo (Jastrebarsko), na obali Pine, pod dirigentskom palicom prof. Dragutina Fabijanića, ravnatelja glazbene škole Jastrebarsko. Na programu su bile koračnice, Ivo Robić, My way, Oj goro okićka, Dixi parade, Down by the river side, Suza za zagorske brege, Dobro mi došel prijatelj, govori tiše i evergreens. Druženje se nastavilo u hotelu „Pine“, gdje je GPD organiziralo domjenak.

Uskršnji koncert u Herceg Novom

02. 5. 2009. U organizaciji HMI - podružnice Split i Podružnice HGDCG Herceg Novi, a pod pokroviteljstvom grada Kaštela, u povodu Uskršnjih blagdana organiziran je nastup KUD „Ante Zaninović“ iz Kaštela. Mladi Kašte-

lani predstavili su se hercegnovskoj publici u galeriji „Josip Bepo Benković“ folklornom grupom i mandolinskim sastavom. Plesom i pjesmom predstavljena je Dalmacija, ali i sjever Hrvatske, da bi nastup završio kolom iz opere „Ero s onoga svijeta“ Jakova Gotovca. Nakon koncerta Podružnica je organizirala domjenak. Ovaj koncert je financijski pomogla Općina Herceg Novi.

Natječaj

07. 5. 2009. Na natječaj Ministarstva kulture, medija i sporta Crne Gore namijenjen programima za mlade prijavili smo jedan projekt.

HGDCG u Padovi

10. 5. 2009. Na poziv Zajednice Hrvata u Venetu, HGDCG je prikazanim programom uveličalo proslavu Sv. Leopolda Bogdana Mandića, koja se svake godine održava u Padovi. U programu su sudjelovale Bisernice Boke i Kotorska vlastela, koji su prikazali igrokaz „Na kotorskoj pjaceti“. U našoj organizaciji su bili i hodočasnici župe Sv. Mateja iz Dobrote, kao i hodočasnici iz Dubrovnika. Iz Padove smo imali izravno uključenje u emisiju „S Hrvatima Boke“ na radio Dubrovniku.

Hodočašće

12. 5. 2009. Podružnice HGDCG iz Bara i Tivta su organizirale hodočašće u povodu proslave Sv. Leopolda Mandića i nazočili misnom

slavlju u crkvi Sv. Jeronima u Herceg Novom, koju je predvodio mons. **Ilija Janjić**.

Dan DNŽ

12. 5.2009. Na poziv Dubrovačko neretvanske županije, predstavnik našeg društva **Ljubomir Biskupović** je nazočio proslavi dana DNŽ i njihovog zaštitnika SV. Leopolda Mandića. Položen je vijenac palim braniteljima Dubrovnika na groblju Boninovo, a zatim je nazočio svečanoj sjednici u teatru Marina Držića.

Posjet Senada Gačevića

13. 5.2009. **Senad Gačević**, direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina sa sjedištem u Podgorici, kojega je oformila Vlada Crne Gore, posjetio je naše društvo i u razgovoru sa dr. Ivanom Ilićem i Tripom Schubertom upoznao se sa radom HGDCG, našom strategijom i planovima za ovu godinu, kao i problematikom koja prati realizaciju zacrtanih aktivnosti na očuvanju i razvoju kulture Hrvata u Crnoj Gori.

Dan grada Omiša

16. 5. 2009. na poziv Gradonačelnika Grada Omiša i dugogodišnjeg prijatelja **Ivana Škaričića** naše izaslanstvo: **Dario Musić, Selma Krstović i Mira Musić** nazočili su slavlju. Uz srdačnu dobrodošlicu Gradonačelnika, članova Gradske uprave i voditeljice Protoko-

la Grada **Ivanke Galić** našem izaslanstvu je ukazana posebna pažnja.

Toga dana na gradskom groblju Visovci uz nazočnost mnogih predstavnika vojnih i civilnih zvaničnika kao i predstavnika raznih Udruga, u nazočnosti gradonačelnika i članova Gradskog poglavarstva naši predstavnici **Selma Krstović i Dario Musić** položili su vijenac i upalili svijeću pred središnjim križem u spomen na sve poginule za Domovinu.

Nakon toga pred spomenikom poginulim braniteljima Domovinskog rata u Parku hrvatskih branitelja odana je počast poginulim hrvatskim braniteljima.

Središnja proslava se održala u Ilirskom sjemeništu Priko u Omišu uručivanjem nagrada i plaketa grada Omiša zaslužnim i istaknutim građanima kao i skupne nagrade uspješnim Udrugama i sportskim klubovima. Svečanost je pratila klupska pjesma Gradskog komornog zbora «Kralj Slavec»

Nakon ove svečanosti, od Župne crkve sv. Mihovila glavnim ulicama grada krenula je tradicionalna procesija u čast zaštitnika grada sv. Ivana Nepomuka pjevajući prigodne svečane crkve pjesme. Povratkom pred crkvu održana je svečana misa koju je uz brojne svećenike omiškog i poljičkog dekanta predvodio splitsko-makarski nadbiskup msgr **Marin Barišić**.

Svečanost započeta toga jutro, nakon svečane mise nastavila se svečanim domjenkom u Restoranu izletištu «Radmanove mlinice u kanjonu rijeke Cetine.

Prekrasno druženje uz zabavu i pjevanje tra-

jalo je do kasnih popodnevni sati. Izmijenili smo i prigodne poklone za tu priliku.

Na odlasku pozdravili smo se sa dragim domaćinima i zaželjeli gradonačelniku Ivanu Škaričiću i Gradskom vijeću pobjedu na nedjeljnim izborima. Uz mnogo lijepih doživljaja, iskrenog prijema i uvažavanja našeg Društva, napustili smo Omiš sa željom za ponovni susret iduće godine a možda to bude i tijekom ove godine.

Boravkom u Omišu posjetili smo i našeg dugogodišnjeg suradnika i prijatelja **Mihovila Popovca**, voditelja Centra za kulturu Grada Omiša te ravnatelja Osnovne glazbene škole Lovro pl. Matačić. U kratkom srdačnom susretu zaželjeli smo jedni drugima dobro zdravlje i uspjeh u radu. Od gosp. Popovca dobili smo na dar tek promoviranu monografiju «40 godina Omiškog festivala». (**Priredio Dario Musić**)

Konsultacije civilnog sektora

18. 5. 2009. Na poziv Centra za građansko obrazovanje i Akcije za ljudska prava naš predstavnik je prisustvovao konsultacijama u svezi formiranja regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugim teškim povredama ljudskih prava u bivšoj Jugoslavije (RECOM).

Natječaj MVPEI

20. 5. 2009. Na osnovu javnog poziva za kandidiranje projekata Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske, a preko Veleposlanstva RH u Podgorici, HGDCG je predalo pet projekata.

Sastanak HNV

28. 5. 2009. Na sastanku Hrvatskog nacionalnog Vijeća, kojemu su nazočila tri predstavnika iz HGDCG, raspravljalo se o izdavačkoj politici Hrvatskog glasnika. Sastanku su nazočili i veleposlanik RH **Petar Turčinović** i generalni konzul **Božo Vodopija**.

Na Regionalnom forumu

28/29. 5. 2009. Na poziv Centra za građan-

sko obrazovanje, Akcije za ljudska prava i Instituta Alternativa, naš predstavnik je sudjelovao u radu V. Regionalnog Forumu o tranzicijskoj pravdi u post-jugoslovenskim zemljama, koji se organizirao u hotelu Splendid i kojemu su nazočile visoke ličnosti iz političkog života Crne Gore i okruženja, kao i jedan dio žrtava rata. U toku rada Tamara Popović, urednica Hrvatskog glasnika, je razgovarala sa **Mariom Lučićem**, logorašem Morinja i ponudila mu pomoć i potporu našeg društva za vrijeme sudskog postupka.

Stolačko kulturno proljeće

29/30. 5. 2009. Na poziv Hrvatske Matice, ogranka Stolac, izaslanstvo našeg Društva, **Tamara Popović** i **Tripo Schubert** su sudjelovali u radu Stolačkog kulturnog proljeća. Na završnoj večeri predstavljeno je naše društvo,

izdavačka djelatnost i Hrvatski Glasnik, a nazočni su upoznati i o povijesti Hrvata u Crnoj Gori. Dr. sci. **Pero Marjanović**, urednik godišnjaka „Stolačko kulturno proljeće“,

predstavio je Godišnjak, ove godine posvećen Hrvatima Crne Gore, u kojemu su na 36 strana dati prilozi koje im je uputilo HGDCG.

Osim Hrvata iz Stoca, tribini su nazočili posjetitelji iz Mostara, Čapljine, Ljubinja.

Dr. **Mladen Bošković**, predsjednik Matice Hrvatske Stolac, biranim je riječima istaknuo značaj i osobitost Hrvata Boke. Zaključak je da ova dva dokumenta „Hrvatski glasnik“ i

„Godišnjak za povijest i kulturu Stolac“ ostaju kao trajni zapisi o radu i događanjima Hrvata na ovim područjima življenja.

Željko Raguz, dopredsjednik Matice, upoznao je našu delegaciju sa aktualnim trenutkom u kojem se nalaze Hrvati Bosne i Hercegovine. Bilo je riječi i o nastavku suradnje i uzvratnom posjetu Kotoru.

Sudski proces Morinj

1.6. 2009. Nakon susreta i razgovora Tamar Popović sa logorašem Morinja na Forumu, predstavnici našeg društva susreli su se sa predsjednikom Udruge logoraša Morinja gosp. **Zdenkom Bulićem** u Podgorici, koji je predvodio grupu svjedoka na nastavku suđenja šestorici pripadnika bivše JNA za počinjene ratne zločine u logoru Morinj i ponudili mu pomoć i dali potporu.

Posjet prof. Đura Vidmarovića

1. 6. 2009. Đuro Vidmarović, književnik iz Zagreba, posjetio je naše društvo i u razgovoru sa Tripom Schubertom elaborirao nekoliko značajnih tema iz rada društva, a razgovaralo se i o predstojećim zajedničkim aktivnostima i našem nastupu na VI. susretima književnika hrvatskih manjina s književnicima u RH u Rovinju.

IPA projekti

3. 6. 2009. Pozvani smo od strane Zajedničkog Tehničkog Savjeta Cros-Broder Programme Croatia- Montenegro da učestvujemo na Forumu za traženje partnera u Dubrovniku. Od strane našeg Društva Forumu su prisustvovali **Krunoslav Težak**, **Tamara Popović** i **Trip Schubert**. Kandidirali smo jedan interesantan projekt i odabrali potencijalnog partnera iz DNŽ, sa kojim bi mogli aplicirati našu zamisao. Uskoro se očekuje Javni poziv za kandidiranje projekata.

Oproštajni posjet

3. 6.2009. Županica DNŽ, **Mira Buconić**, uz prisustvo njenog suradnika **Miše Galjufa**, dožupana, primila je u oproštajni posjet izaslan-

stvo našeg društva, Tripa Schuberta, Krunoslava Težaka i Tamaru Popović. Evocirane su prijatne uspomene na zajednički odrađene brojne manifestacije. Dobili smo uvjeravanje da će tijekom primopredaje dužnosti preporučiti nastavak suradnje sa našim društvom. Istog dana susreli smo se sa predsjednikom Udruge dragovoljaca domovinskog rata Grada Dubrovnika **Igorom Žuvelom** i počasnim članom HGDCG iz Dubrovnika **Željkom Filičićem**, kao i don **Stankom Lasićem**, koji je navečer imao predstavljanje knjige „Pravo na rođenje u učenju crkve“ u Kneževom Dvoru. Dogovoreno je predstavljanje ove iznimno vrijedne knjige u Kotoru, uz sudjelovanje katedralnih madrigalista u programu.

Posjet profesorice

4.6.2009. Marina Bastašić, profesorica dopunske nastave, posjetila je naše društvo i redakciju HG. Dogovorena je suradnja sa redakcijom i za vrijeme ljetnjeg raspusta, a razgovaralo se i o animiranju djece za narednu školsku godinu koja će početi 07 rujna i o organizaciji Tribina dopunske nastave u prvoj dekadi rujna mjeseca.

Sastanak Upravnog odbora

9.6.2009. Održan je sastanak redakcije Hrvatskog glasnika na kojem je razmatrana aktualna problematika u svezi koncepcije i uređivačke politike. O toj točki dnevnog reda održan je zajednički sastanak sa Upravnim odborom HGDCG, i dogovorene smjernice daljeg rada.

Upravni odbor razmatrao je tekuća pitanja i usvajanje materijala za VIII. godišnju Skupštinu društva.

Sastanak Savjeta

16.6.2009. Održan je sastanak Savjeta HGDCG kojega sačinjavaju svi predsjednici podružnica. Predsjedavao je **dr. Ivan Ilić**, predsjednik društva. Savjet je usvojio sve predložene materijale od UO za Skupštinu.

Sastanak sa ombudsmanom

18.6.2009. U Kotoru je održan sastanak tajnika društva Tripa Schuberta i urednice Hrvatskog glasnika Tamare Popović sa crnogorskim ombudsmanom **Šefkom Crnovršaninom** i predsjednikom udruge Cetinje Europa **Radem Džakovićem**. Raspravljen je nespornost koji je nastao tijekom organiziranja posjeta djece iz Crne Gore Dubrovniku, te dogovorena suradnja na budućim projektima.

Dan državnosti RH

19. i 23. 6. 2009. naše društvo dobilo je pozive na svečane prijeme u povodu Dana državnosti Republike Hrvatske od veleposlanika **dr. Petra Turčinovića** i generalnog konzula **Boža Vodopije**.

Susret sa Sanaderom

22.6.2009. predsjednik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore **dr. Ivan Ilić** i predsjed-

nica podružnice HGDCG Podgorica **dr. Svjetlana Zeković** u Vili Gorica susreli su se sa premijerom RH Ivom Sanaderom. (opširnije na stranama 8,9,10,11)

Godišnja skupština HGDCG

24. 6. 2009. U Kotoru je održana redovna VIII. godišnja Skupština Hrvatskog građanskog društva Crne Gore. Druženje uz koktel na Citadelli hotela Cattaro, nakon završetka radnog dijela Skupštine, uveličala je svojim izuzetnim nastupom glazbena grupa «Filip Dević» iz Splita, u suorganizaciji Hrvatske matice iseljenika iz Splita. (opširnije na stranama 4,5,6,7)

Dan Bokeljske mornarice

26. 6. 2009. Bokeljska mornarica Kotor je proslavila svoj Dan u godini velikog jubileja – 12 stoljeća postojanja i prijenosa relikvija sv. Tripuna iz Carigrada u Kotor. Tim povodom je održana Svečana akademija, kojoj su nazočile mnoge ličnosti iz kulturnog i javnog života Kotora. Otvarajući Akademiju, kap. **Ilija Radović**, viceadmiral, je posebno pozdravio gradonačelnicu **Mariju Maju Čatović**, generalnog konzula RH u Kotoru **Boža Vodopiju**, predsjednika Bratovštine Bokeljske Mornarice 809 u Zagrebu **dr. Josipa Gjurovića** i tajnika HGDCG **Tripa Schuberta**.

Posjet dr. Josipa Gjurovića

26. 6. 2009. predsjednik bratovštine Bokeljska mornarica 809. iz Zagreba **dr. Josip Gjurović** posjetio je naše društvo i sa tajnikom Tripom Schubertom razgovarao o zajedničkim projektima za 2009. Tom je prigodom potpisan Protokol o suradnji Bratovštine i HGDCG.

Čestitke

Čestitali smo: Dan nezavisnosti Crne Gore, Dan državnosti Republike Hrvatske, Dan Bokeljske mornarice, Dane Županija: Primorsko-goranske, Zadarske, Dubrovačko-neretvanske, Bjelovarsko-bilogorske, Dan grada Splita, Dan Grada Zagreba.

Zašto odabrati propan-butan plin u malim spremnicima?

MALI SPREMNIK ODGOVOR NA SVE VAŠE POTREBE

Mali spremnik I propan-butan plin su kvalitetno rješenje za obiteljsku kuću, stambenu zgradu, restoran, hotel, obrt, malu industriju I poljoprivredu.

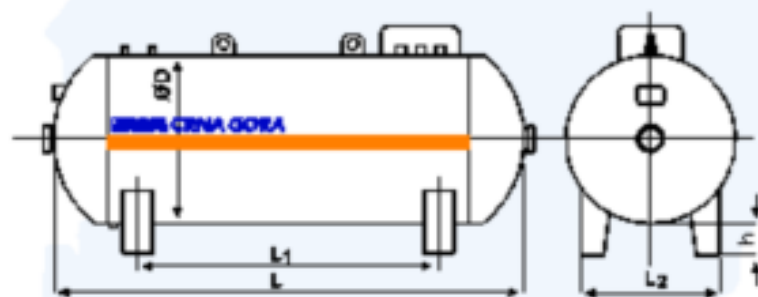
1 kg PROPAN-BUTAN plina zamjenjuje:

3-6 kg drva

1,5-2 kg ugljena

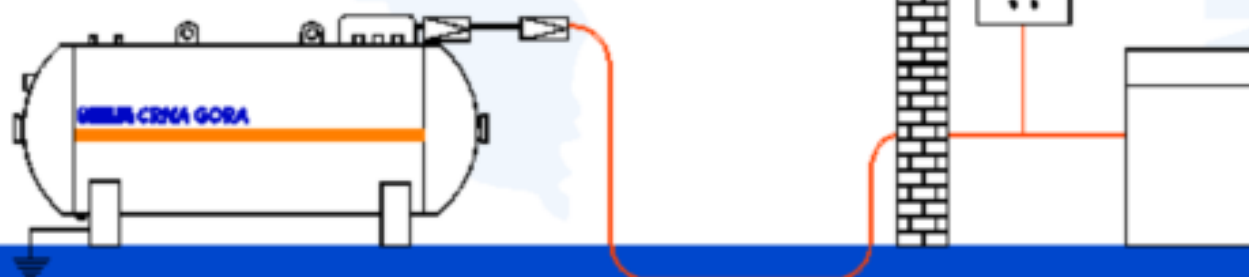
1,12l ložljivog ulja

12,8 kW električne energije

napre- tisk (Pa)	ØD (mm)	L (mm)	L ₁ (mm)	L ₂ (mm)	h (mm)
1000	800	2190	1400	700	100
1800	1000	2476	1500	750	100
2700	1250	2480	1550	850	100
4850	1250	4300	2000	950	100

- praktičnost upotrebe
- ekonomičnost
- prilagodljivost svim konfiguracijama tla
- estetsko uklapanje u okoliš

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel. + 385 1 481 40 51, 481 40 52, 481 40 54, fax. + 385 1 481 40 56

e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

